

USAID IZVEŠTAJ O PULSU JAVNOSTI

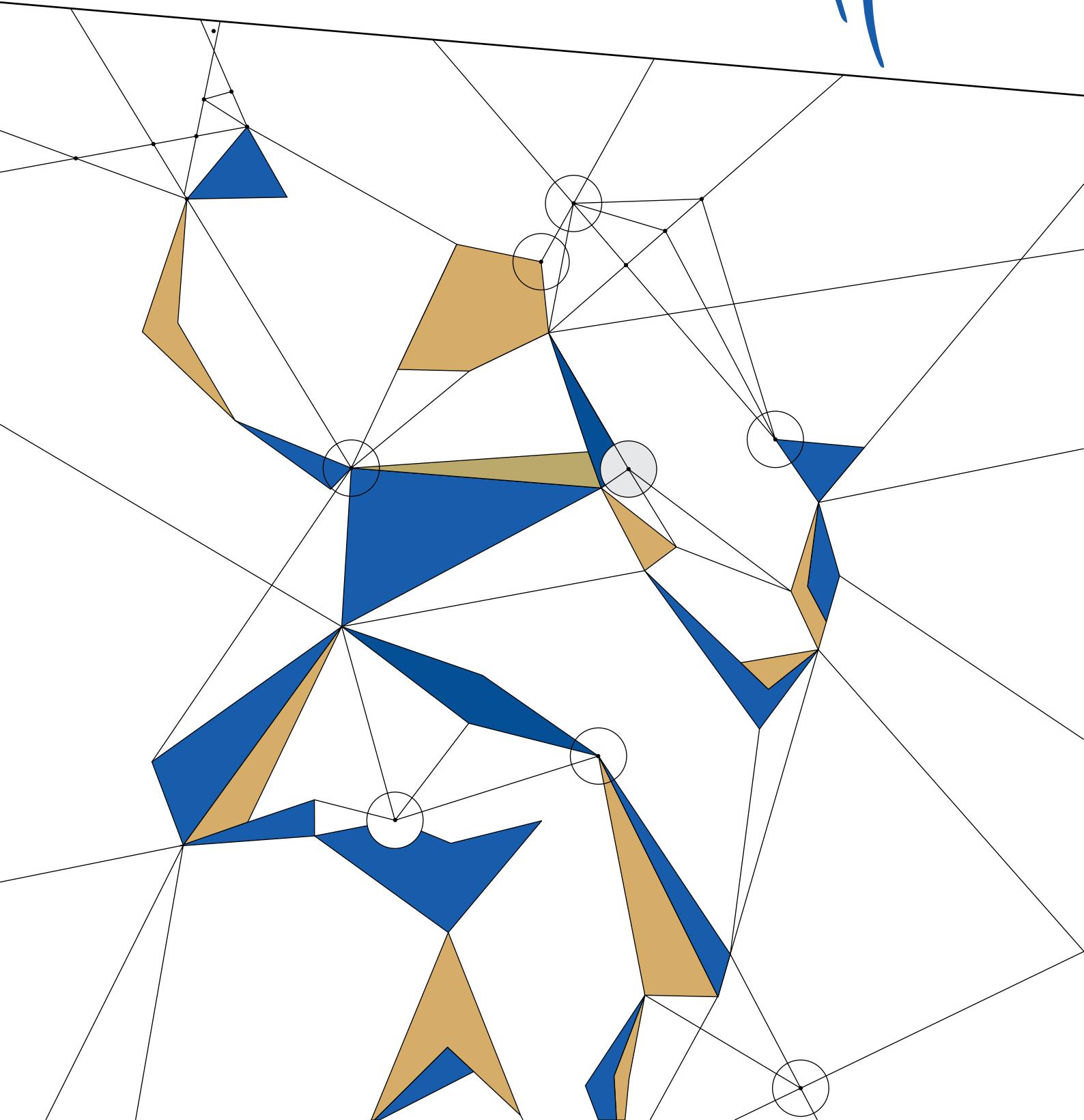
FROM THE AMERICAN PEOPLE
NGA POPULLI AMERIKAN
OD AMERIČKOG NARODA

5

Empowered lives.
Resilient nations.

Public
Pulse

SADRŽAJ

POGLAVLJE 1.....	9
Politička i institucijska stabilnost	9
POGLAVLJE 2.....	13
Društveno-privredno stanje	13
POGLAVLJE 3.....	17
Međuetnički odnosi	17
POGLAVLJE 4.....	21
Javna i lična sigurnost i zaštita	21
POGLAVLJE 5.....	25
Uznemirenost među građanima Kosova	25

*Empowered lives.
Resilient nations*

Peti izveštaj projekta „Puls javnosti“

februar, 2013. god.

Pripremio tim projekta „Puls javnosti“ Programa Ujedinjenih nacija za razvoj, Kosovo:

*Atdhe Hetemi
Službenik projekta „Puls javnosti“*

*Iris Limani
Statističar, Jedinica za politička istraživanja, rodnu ravnopravnost i komunikacije.*

*dr. Mytaher Haskuka
Osiguranje kvaliteta
Vođa tima, Jedinica za politička istraživanja, rodna pitanja i komunikacije*

Priština

SPISAK SKRAĆENICA

EULEKS	Misija vladavine prava Evropske unije na Kosovu
ID	Indeks demokratizacije
IPP	Indeks privrednog poverenja
IU	Indeks učešća
KAP	Kosovska agencija za privatizaciju
KBS	Kosovske bezbednosne snage
KFOR NATO	Vojne snage na Kosovu
KP	Kosovska policija
MCK	Međunarodna civilna kancelarija
OEBS	Organizacija za Evropsku bezbednost i saradnju na Kosovu:
PTK	Pošta i telekomunikacije Kosova
RAE	Zajednica pripadnika Roma, Aškalija i Egipćana (uzveštaju se takođe pominju kao i "Ostali")
TPŠK	Trust za penzijsku štednju Kosova
UNDP	Program Ujedinjenih nacija za razvoj
UNMIK	Misija privremene uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu

Dragi čitaoče,

Pred Vama je peto izdanje izveštaja „Puls javnosti“ u kojem pružamo vrednu analizu opažanja javnosti o učvršćavanju demokratije na Kosovu¹ i napretku u pravcu jačanja institucija i mudrog upravljanja. Izveštaj „Puls javnosti“ pokreće model analize događaja sa ranog upozoravanja i sprečavanja sukoba ka stvaranju demokratskog dijaloga i praćenju institucionalne stabilnosti. Nadamo se da će ovaj projekat koji je finansirala Agencija Sjedinjenih Američkih Država za međunarodni razvoj povećati stepen komunikacije između institucija vlasti i njihovih sastavnih delova, građanskog društva i medija.

Ovo izdanje izveštaja je objavljeno u periodu intenzivnih i važnih razvoja događaja na liniji Beograd - Priština i kretanja na severu Kosova. U tom smislu, kontinuirano praćenje pokazatelja javnog mnjenja može postati neophodno sredstvo za dobijanje uvida u mišljenje građana Kosova o tim procesima.

Izazovi i ograničenja pred vladinim ili javnim institucijama su ogromni, ali ogromna je i zainteresovanost i htenje javnosti za vidljivim poboljšanjima na Kosovu. Slede neke od važnih karakteristika ovog izveštaja:

- Rezultati istraživanja javnog mnjenja u oktobru 2012. godine pokazuju različita kretanja u zadovoljstvu nivoom radnog učinka institucija u odnosu na april 2012. godine. Iako je došlo do povećanja zadovoljstva radnim učinkom sudova, Vlade i premijera, došlo je do smanjenja zadovoljstva ljudi radnim učinkom Predsednika Kosova i Predsednika Parlamenta.
- Sa druge strane, u Indeksu privrednog poverenja je došlo do određenih pozitivnih promena tokom prošle godine: vrednosti su povećane sa 0,79 koliko su iznosile u novembru 2011. Godine

na 0,82 koliko iznose u oktobru 2012. godine. Kada rasčlanimo ove podatke prema polu, podaci za žene pokazuju da su vrednosti Indeksa porasle sa 0,77 koliko su iznosile u aprilu 2012. godine na 0,87 koliko iznose u oktobru 2012. godine, dok su vrednosti za muškarce u istom vremenskom periodu opale sa 0,84 na 0,78.

- Trenutni rezultati pokazuju da su vrednosti Indeksa demokratizacije (0,89) dostigle najniži nivo od novembra 2010. godine.
- Sedamdeset i pet odsto ispitanika je ili nezadovoljno ili veoma nezadovoljno, a tek 6 % stanovništva je zadovoljno ili veoma zadovoljno trenutnim privrednim pravcem u kojem se Kosovo kreće.
- Uprkos niskom nivou zadovoljstva privrednim pravcem Kosova i visokom spremnošću na protestovanje zbog te problematike, jedna trećina stanovnika Kosova ostaje prilično optimistična u pogledu privrednog pravca države u srednjoročnom periodu (naredne dve godine).

Iako izveštaj može da interesuje širu javnost, primarni cilj izveštaja je da pruži platformu mišljenja i mehanizam za olakšavanje procesa stvaranja državne politike u stalnom učvršćivanju demokratije na Kosovu.

Uvereni smo da će niz analiza predstavljenih u ovom izveštaju dalje stimulisati razmišljanje i diskusiju među čitaocima i stvaraocima mišljenja na Kosovu. Veliko nam je zadovoljstvo, stoga, što mogu da izrazim našu zahvalnost stručnjacima koji su učestvovali u diskusijama i koji su pružili svoje uvide, izglede i tumačili rezultate istraživanja, kao i svima koji su podržali proces izrade ovog izdanja.

Steliana Nedera
Zamenik stalnog predstavnika Programa Ujedinjenih nacija za razvoj

¹ Za UNDP, Kosovo se na ovom dokumentu spominje u kontekstu Rezolucije Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija 1244.

Odabrani privredni pokazatelji

	Jan-Mar 2005	Jan-Mar 2007	Jan-Mar 2009	Nov 2010	Jun 2011	Nov 2011	Aug 2012	Dec 2012	Kretanje
Stanovništvo (u ,000)	1.999*	2.07**	2.1**	2.2*	1.733.872	1.733.872 (f)	1.733.872 (f)	1.733.872 (f)	◀▶
Stopa porasta BDP-a (godišnja), u procentima (a)	0.3		5.4	2.9	4.6 (a)	4.2 (a)	5.0 (h)	4.5 (b)	▼
BDP po glavi stanovnika, u evrima (a)	1.120	1.612	1.784	1.795 (a)	1.850 (v)	2.383 (a)	2.682 (h)	2.650.0 (b)	▼
Budžet Kosova (godišnji), u milijardama evra (b)	641.5	553	862.13	1.461	1.2	1.520 (c)	1.119 (h)	1.135 (c)	▼
Radničke doznake, u milionima evra	281				511.6 (q)	393.3 (b)	584.8 (h)	261.5 (c)	▼
Inostrana pomoć, u milionima evra	462.0 *			132.4	432.6		394.6 (h)	394.6 (h)	◀▶
Penzioni štedni fond Kosova, u milionima evra	148.5 (Dec)	230.6 (Mar)		488.8 (Apr)	546.3 (Jun'11)	588.1 (Mar'12) e	637.98 (Q1 '12) e	647.6 (e)	▲
Fond Agencije za privatizaciju Kosova, u milionima evra (e)	113.1 (Dec)	291.6 (Feb)		463.2 (Mar)	517.2 (Mar)	517.2* (Mar) 2011	678.9 (Mar'12) 1	740.1 (Dec'12) 1	▲
Bankarski depoziti, u milionima evra	704.8 (Feb)	973.5 (Feb)	1.4441 (r)	1.77 (u) (Mar)	1.93 (q) Oct	2.10 (b)	2.11 (h)	882.4 (c)	▼
Zajmovi komercijalnih banaka, u milionima evra	356.5 (Feb)	515.1 (Feb)		▼ (Mar)	1624.9 (Jun)	1.689.1 (b)	1.683.1 (h)	1.758.4 (C)	▲
Trgovinski bilans, u milionima evra (j)	-219.1 (Jan-Mar)	-101.92 (Jan-Feb)	-142 (May)	-550 Mar	-925.4 Jun	-2.166.8 (b)	-2.383.9 (h)	-186.654 (d)	▼
Registrovani nezaposleni	303,095 (Jan)	331,056 (Mar)	338,836 (Apr)	338.8 (Mar 2010)	335.26	335.905 Jan'12 (g)	325.261 (i)	325.261 (i)	◀▶
Pokazatelj potrošačkih cena	101.4 (May)	100.2 (Mar)	110,9 (Mar)	119.9 Mar	130.3 Jun (q)	100 (a) Nov 2011	124.7** Mar <12 (i)	73.0 (b)	▼
Osnovne (mesečne) penzije, u evrima	40	40	40	70	70	70	70	70	◀▶

Izvori:

- a) Kancelarija za statistiku Kosova, bruto domaći proizvod po tekućim cenama,
- b) Iznos za prva tri kvartala ove godine, Centralna banka Republike Kosovo, Mesečni statistički bilten br. 124, Bankarska i platna uprava, Priština, decembar 2011. godine,
- c) Podaci zaprimljeni od Kancelarije za informisanje Ministarstva finansija,
- d) Izveštaj o aktivnostima Kosovske agencije za privatizaciju za razdoblje između januara i marta 2011. god.,
- e) Zvanična internet stranica Agencije za statistiku Kosova: <http://esk.rks-gov.net/eng/>
- f) Zvanična internet stranica Trusta za penzijsku štednju Kosova: <http://www.trusti.org>
- g) Godišnji izveštaj za 2011. godinu o radnim odnosima i socijalnom dijalogu u Jugoistočnoj Evropi, podaci za Kosovo dostupni na adresi: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/belgrad/08909.pdf>
- h) Mesečni statistički bilten br. 127, Bankarska i platna uprava, mart 2012. godine, kopija izveštaja dostupna na adresi: <http://www.bqk-kos.org/repository/docs/2012/BMS%20nr%202012%20shqip.pdf>
- * Fond Agencije za privatizaciju Kosova je priložio ukupan iznos budžeta i prodaje od privatizacije do 31. marta 2011. godine.
- (1) „Godišnji izveštaj za period između januara i decembra meseca 2011. godine,” Agencija za privatizaciju Kosova, mart 2012. godine, izveštaj je dostupan na adresi: [http://www.pak-ks.org/repository/docs/Annual_Report_2011_ENG_FINAL_\(2\).pdf](http://www.pak-ks.org/repository/docs/Annual_Report_2011_ENG_FINAL_(2).pdf)
- (i) Tromesečni bitlen, april 2012. godine, Agencija za statistiku Kosova, izveštaj je dostupan na adresi: <http://esk.rks-gov.net/ENG/dmdocuments/Quarterly%20Bulletin%20April%202012.pdf>

Odabrani pokazatelji ispitivanja javnog mnjenja:

	Mar 2005 a)	Sep 2005 b)	Jun 2006 c)	Dec 2006 d)	Jun 2007 e)	"Dec 2007 f)"	Sep 2008 g)	"Nov 2008 o)"	"Jun 2009 p)"	Sep 2009 q)	Jan 2010 r)	Apr 2010 s)	Nov 2010 t)	Jun 2011 v)	Nov 2011 z)	Apr 2012 y)	"Oct 2012 aa)"	Kr.
Politički pesimizam, u procentima ("veoma nezadovoljni" ili "nezadovoljni" tekućim političkim kretanjima)	38.6	41.0	43.4	48.9	54.0	41.1	36.0	35.73%	26.78%	33.03%	41.08%	37.30%	66.90%	57.50%	60.80%	73.82%	68.7%	▼
Privredni pesimizam, u procentima ("veoma nezadovoljni" ili "nezadovoljni" tekućim ekonomskim kretanjima)	71.1	68.8	76.0	76.2	70.7	64.6	53.0	55.0	43.48%	57.07%	60.31%	53.80%	72.10%	69.70%	73.00%	79.44%	76.2%	▼
Spremnost na protestovanje zbog privrednih razloga, u procentima	62.9	57.4	62.8	42.8	54.9	71.3	68.3	75.7%	64.32%	66.58%	63.40%	59.2%	72.4%	66.9%	72.4%	61.5%	69.6%	▲
Spremnost na protestovanje zbog političkih razloga, u procentima	48.9	45.4	45.5	30.9	31.2	58.6	49.2	59.5%	45.21%	50.68%	46.06%	49.19%	58.70%	55.40%	59.10%	54.02%	56.9%	▲
Zadovoljstvo radom UNMIK-a*, u procentima	29.7	34.5	30.5	28.0	31.5	27.7	25.4	20.8%	28.36%	23.11%	12.58%	22.20%	18.90%	15.90%	14.80%	11.54%	12.6%	◀▶
Zadovoljstvo radom SRSG-a*, u procentima	81.2	69.8	70.5	43.6	45.9	39.6	18.4	21.1%	33.66%	25.93%	17.79%	25.30%						
Zadovoljstvo radom Vlade Kosova (PSIG)*, u procentima	81.2	48.7	43.3	27.2	35.9		49.9	55.7%	53.13%	55.83%	36.72%	29.30%	25.10%	32.60%	30.20%	21.25%	28.1%	▲
Zadovoljstvo radom Skupštine*, u procentima	73.7	59.0	45.4	25.6	31.9	36.7	46.0	49.0%	53.18%	46.37%	33.34%	34.10%	32.10%	41.00%	40.50%	32.45%	33.8%	◀▶
Zadovoljstvo radom KFOR-a*, u procentima	81.0	84.3	81.0	77.5	81.8	83.7	84.2	86.9%	72.88%	71.90%	77.63%	69.60%	81.70%	82.10%	78.80%	74.69%	74.2%	◀▶
Zadovoljstvo radom KPS-a*, u procentima	86.9	84.5	81.8	72.5	79.3	78.6	80.0	80.9%	71.14%	70.96%	74.86%	74.30%	78.50%	78.30%	79.10%	70.52%	73.7%	▲
Stavovi vezani za bezbednost (osećam se "manje bezbedno" ili "prilično nebezbedno" u javnosti)	38.1	36.7	35.5	38.6	22.6*	55.25*	21.2	18.3	26.00%	17.87%	27.64%	29.90%	30.60%	31.40%	20.66%	16.10%	12.1%	▼

Izvori:

- a) Izveštaj ranog upozorenja Programa Ujedinjenih nacija za razvoj, mart 2005. godine, Priština, op. cit.
- b) Ispitivanje javnog mnjenja koje je sproveo Program Ujedinjenih nacija za razvoj: septembar 2005. godine.
- c) Ispitivanje javnog mnjenja koje je sproveo Program Ujedinjenih nacija za razvoj: juni 2006. godine,
- d) Ispitivanje javnog mnjenja koje je sproveo Program Ujedinjenih nacija za razvoj: decembar 2006. godine,
- e) Ispitivanje javnog mnjenja koje je sproveo Program Ujedinjenih nacija za razvoj: juni 2007. godine,
- f) Ispitivanje javnog mnjenja koje je sproveo Program Ujedinjenih nacija za razvoj: decembar 2007. godine,

g) Ispitivanje javnog mnjenja koje je sproveo Program Ujedinjenih nacija za razvoj: septembar 2008. godine,

o) Ispitivanje javnog mnjenja koje je sproveo Program Ujedinjenih nacija za razvoj: novembar 2008. godine,

p) Ispitivanje javnog mnjenja koje je sproveo Program Ujedinjenih nacija za razvoj: juni 2009. godine,

q) Ispitivanje javnog mnjenja koje je sproveo Program Ujedinjenih nacija za razvoj: septembar 2009. godine,

r) Ispitivanje javnog mnjenja koje je sproveo Program Ujedinjenih nacija za razvoj: januar 2010. godine,

s) Ispitivanje javnog mnjenja koje je sproveo Program Ujedinjenih nacija za razvoj: april 2010. godine,

t) Ispitivanje javnog mnjenja koje je sproveo Program Ujedinjenih nacija za razvoj: okobar 2012. godine.

SAŽETAK

- Tokom prošle godine, u Indeksu privrednog poverenja je došlo do određenih pozitivnih promena: vrednosti su povećane sa 0,79 koliko su iznosile u novembru 2011. godine na 0,82 koliko iznose u oktobru 2012. godine. Rasčlanjivanjem ovih podataka prema polu se vidi da su vrednosti Indeksa kod žena porasle sa 0,77 koliko su iznosile u aprilu 2012. godine na 0,87 u oktobru 2012. godine, dok su vrednosti istog Indeksa kod muškaraca u istom vremenskom periodu opale sa 0,84 na 0,78.
- Trenutni rezultati pokazuju da su vrednosti Indeksa demokratizacije (0,89) dostigle najniži nivo od novembra 2010. godine.
- Sedamdeset i pet odsto ispitanika je ili nezadovoljno ili veoma nezadovoljno trenutnim privrednim pravcem Kosova, a tek 6 % stanovništva je zadovoljno ili veoma zadovoljno.
- Iako je većina stanovnika Kosova nezadovoljna aktuelnim političkim pravcem Kosova, podaci iz ankete pokazuju da je procenat nezadovoljnih građana Kosova smanjen sa 72 % u aprilu 2012. godine na 67 % u oktobru 2012. godine.
- Pedeset četiri odsto stanovnika Kosova je navelo da su spremni da se pridruže javnim protestima zbog političke situacije u zemlji, a 66 % je potvrdilo da će to i uraditi zbog trenutnog stanja privrede.
- Procenat onih koji su zadovoljni radom sudova je povećan sa 18 % u aprilu 2012. godine na 24 % u oktobru 2012. godine.
- Samo 27 % ispitanika je potvrdilo da su zadovoljni radom Vlade i premijera.
- Nivo zadovoljstva radnim učinkom Parlamenta je opao za više od 3 % od aprila 2012. godine. Slično tome, procenat onih koji su zadovoljni učinkom rada Predsednika je takođe opao za gotovo 7 procentnih poena.
- Javno nezadovoljstvo privrednim pravcem Kosova je veće od nezadovoljstva političkim pravcem države: oko 75 % svih ispitanika su nezadovoljni ili veoma nezadovoljni trenutnim privrednim pravcem u kojem se Kosovo kreće, dok je samo 6 % javnosti zadovoljno.
- Uprkos niskom nivou zadovoljstva privrednim pravcem Kosova i visokom spremnošću na pridruživanje protestima zbog te problematike, jedna trećina stanovnika Kosova ostaje optimistična u pogledu privrednog pravca države u srednjoročnom periodu (naredne dve godine).
- Problemi vezani za privredu se doživljavaju kao najvažniji. Prema navodima 47 % stanovnika Kosova, stopa nezaposlenosti je glavni problem na Kosovu, 21 % ispitanika smatra da je najveći problem siromaštvo, dok oko 11 % smatra da su cene najveći problem na Kosovu.
- Kretanja u međuetničkom socijalnom prihvaćanju zabeležena između aprila i novembra 2012. godine pokazuju da kosovski Albanci više socijalno prihvaćaju zajednicu kosovskih Srba. S druge strane, u istom periodu vremena je primećen slab pad u socijalnom prihvaćanju kosovskih Alбанaca od strane kosovskih Srba.
- Što se tiče kosovskih Srba, ispitivanje javnog mnjenja iz oktobra 2012. godine pokazuje da je došlo do smanjenja u nivou zadovoljstva radnim učinkom bezbednosnih institucija u odnosu na april 2012. godine, tako da ta cifra ostaje na veoma niskom nivou (7 %).
- Većina ispitanika je definisala starije (29 %), osobe sa invaliditetom (16 %) i žene odn. devojčice (13 %) kao grupe koje su najčešće izložene diskriminaciji.
- Primećuje se da većina kosovskih Srba (70 %) i većina pripadnika drugih etničkih grupa (30 %) smatra da su pripadnici njihove zajednice najčešći predmet diskriminacije.

PRVO POGLAVLJE

Politička i institucionalna stabilnost

Politički pokazatelji

Tokom perioda između aprila i oktobra 2012. godine, „pregovori“ na liniji Priština - Beograd su nastavili da dominiraju dnevnim političkim događajima. U tom smislu, većina političkih i diplomatskih aktivnosti Vlade Kosova, kao i pažnja medija i javnog mnjenja, je bila usmjerena na tu problematiku. Dakle, smatra se da su ti događaji mogli imati važnu ulogu u formiranju stavova stanovnika Kosova u pogledu radnog učinka ključnih izvršnih, zakonodavnih i pravosudnih institucija.

Rezultati istraživanja javnog mnjenja u oktobru 2012. godine pokazuju različita kretanja u zadovoljstvu radnim učinkom institucija u odnosu na april 2012. godine. Iako je došlo do povećanja u zadovoljstvu radnim učinkom sudova, Vlade i premijera, došlo je do smanjenja zadovoljstva radnim učinkom Predsednika Kosova i Predsednika Parlamenta. Prema re-

zultatima tekućeg ispitivanja javnog mnjenja, samo 27 % građana je zadovoljno radom Vlade i Premijera. Međutim, u odnosu na april 2012. godine, nivo zadovoljstva radom Vlade je povećan za 6 procenatnih poena, dok je nivo zadovoljstva radnim učinkom Premijera povećan za skoro 4 procenatna poena. Slično tome, procenat onih koji su zadovoljni radnim učinkom sudova je povećan sa 18 % koliko je iznosio u aprilu 2012. godine, na 24 % u oktobru 2012. godine. Nivo zadovoljstva radnim učinkom Parlamenta i Tužiteljstva nije zabeležio značajne promene tokom poslednjih šest meseci. Sa druge strane, nivo zadovoljstva radnim učinkom Predsednika Parlamenta je opao za više od 3 procenatna poena od aprila 2012. godine. Najveći pad u poslednjih 6 meseci sa 55 % na 47 % je zabeležen u zadovoljstvu radnim učinkom Predsednika (v. Tabelu 1.1).

Tabela 1.1. Zadovoljstvo radom ključnih institucija na Kosovu

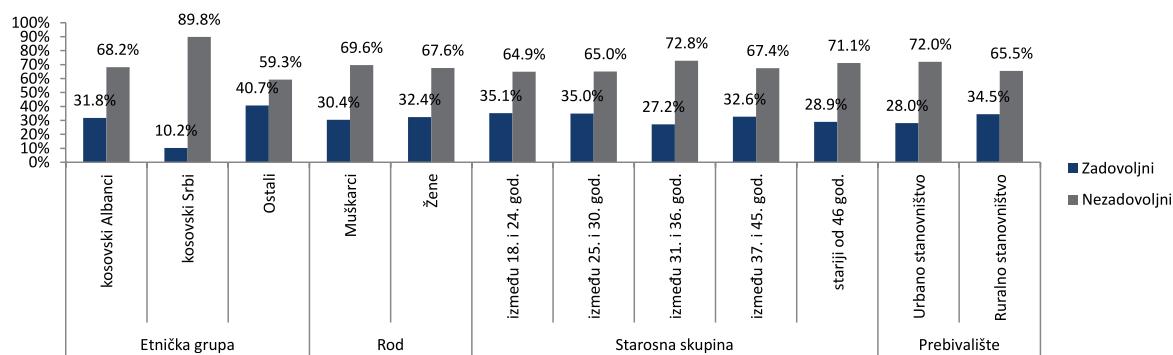
		Mar-07	Okt-07	Dec-07	Maj-08	Okt-08	Apr-09	Jun-09	Sep-09	Jan-10	Apr-10	Nov-10	Jun-11	Nov-11	Apr-12	Okt-12
Zadovoljstvo radom izvršnih vlasti	Vlada	30.5%	28.1%		46.9%	55.7%	38.0%	53.1%	55.8%	36.7%	29.2%	25.1%	32.6%	30.2%	21.2%	27.2%
	Premijer	54.0%	61.0%		72.0%	63.1%	39.8%	53.8%	52.0%	41.5%	36.4%	30.7%	37.6%	30.3%	23.7%	27.3%
Zadovoljstvo radom zakonodavnih vlasti	Parlament	31.0%	36.2%	36.8%	51.4%	49.0%	33.6%	53.2%	46.4%	33.3%	34.1%	32.1%	41.0%	40.5%	32.5%	32.1%
	Predsednik Parlamenta	35.4%	37.1%	35.1%	56.5%	47.0%	32.8%	51.6%	49.5%	40.3%	36.0%	33.3%	60.9%	51.6%	47.5	44.7%
	Predsednik	52.0%	59.0%	61.0%	74.0%	69.9%	45.7%	61.7%	60.8%	56.6%	54.9%	30.8%	54.1%	61.1%	54.6%	47.1%
Zadovoljstvo radom sudstva	Sudovi	20.0%	18.0%	18.0%	21.0%	19.7%	20.0%	32.7%	25.6%	14.7%	27.2%	18.5%	26.9%	19.3%	17.8%	24.3%
	Tužilaštvo	22.7%	17.7%	18.3%	22.7%	21.1%	20.5%	31.7%	25.7%	14.8%	26.9%	15.1%	20.0%	19.7%	15.7%	15.0%

Stanovnici Kosova su takođe zamoljeni da se izjasne o aktuelnom političkom pravcu Kosova. Najnoviji podaci pokazuju da je broj ispitanika koji su nezadovoljni ili veoma nezadovoljni političkim pravcem Kosova smanjen sa 72 % u aprilu 2012. godine na 67 % u oktobru 2012. godine.

Kada su odgovori analizirani po etničkoj pripadnosti ispitanika, rezultati su pokazali da su ispitanici iz reda kosovskih Srba, i to 90 % njih,

nezadovoljniji političkim pravcem Kosova od pripadnika drugih etničkih grupa na Kosovu. U pogledu starosnih skupina, pojedinci stariji između 31-36 godina života su najmanje zadovoljni, a slede ih starosna grupa onih koji su stariji od 46 godina života. Kada rasčlanimo ove podatke prema полу, rezultati pokazuju da je veći procenat muškaraca (69 %) u odnosu na žene (64 %) nezadovoljan aktuelnim političkim pravcem Kosova. (v. Sliku 1.1).

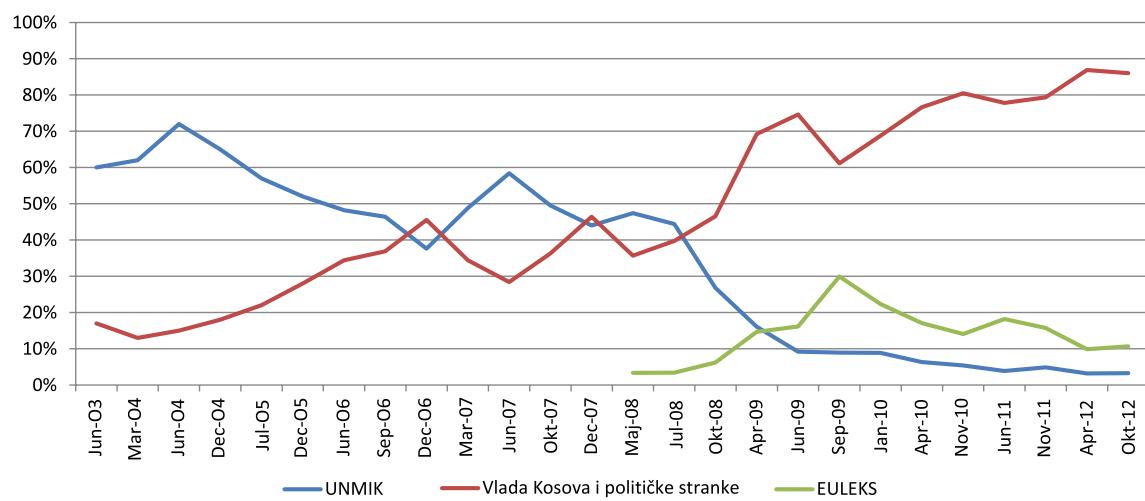
Slika 1.1. Nivo zadovoljstva političkim pravcem Kosova, rezultati po etničkoj pripadnosti, starosti, rodu i boravištu ispitanika

Stanovnici Kosova su takođe zamoljeni da se izjasne ko je, po njihovom mišljenju, najodgovorniji za trenutnu političku situaciju na Kosovu. U skladu sa kretanjima iz poslednje tri godine, lideri u ovoj kategoriji su i dalje vlada Kosova i političke stranke za koje 85 % ispitanika da su najodgovorniji za trenutnu političku situaciju na Kosovu. Ukupno 11 % ispitanika pripisuje

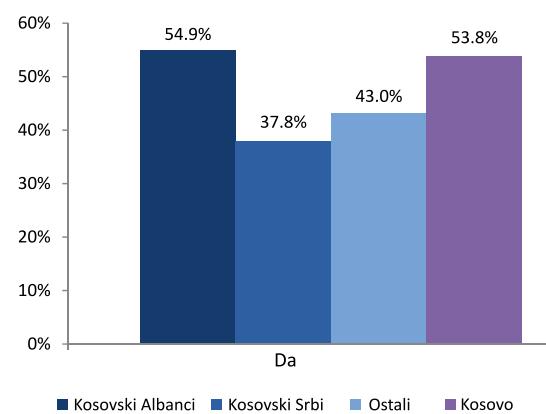
odgovornost za trenutnu političku situaciju na Kosovu EULEKS-u, dok samo 3 % ispitanika pripisuje tu odgovornost UNMIK-u (v. Sliku 1.2.). Treba napomenuti da se broj ispitanika koji pripisuje ovu odgovornost na vladu Kosova i političke stranke neprekidno povećava od 2004. godine.

Slika 1.2. Kretanja u pripisivanju odgovornosti za političku situaciju na Kosovu

Više od 54 % građana Kosova je odgovorilo pozitivno kada su upitani da li su spremni da se pridruže javnim protestima zbog političke situacije u zemlji. U principu, prema rezultatima ankete javnog mnjenja, ispitanici iz reda drugih manjina (43 %) i kosovski Albanci (55 %) su spremniji i voljniji da se pridruže političkim protestima nego samo 38 % ispitanika iz reda kosovskih Srba (v. Sliku 1.3).

Slika 1.3. Spremnost na pridruživanje javnim protestima zbog političkih razloga, podaci prema etničkog pripadnosti ispitanika

Indeks demokratizacije i učešća javnosti¹

Tekući rezultati pokazuju da su vrednosti u Indeksu demokratizacije (0,89) dostigle najniži nivo od novembra 2010. godine. Kao što se pokazuje u podacima sadržanim u Tabeli 1, vrednosti Indeksa su ostale prilično konstantne za muškarce u odnosu na novembar 2011. godine (0,91), ali su opale do najnižeg nivoa od novembra 2010. godine za žene (0,87). Uzimajući u obzir da se Indeks demokratizacije kreće u opsegu između 0 i 3, trenutne vrednosti indeksa znače da većina ljudi nema pozitivno mišljenje o demokratskim procesima na Kosovu.

Prema najnovijem istraživanju javnog mnjenja, Indeks učešća na Kosovu iznosi 0,10 (za razliku od 0,12 koliko je iznosiо u aprilu 2012. god.) što oslikava najniže učešće javnosti u političkom i društvenom životu Kosova od novembra 2010.

godine. Kada rasčlanimo vrednosti Indeksa prema polu, primećujemo da je Indeks učešća veći za muškarce (0,12) nego za žene (0,09), što potvrđuje nejednakosti u učestvovanju u političci i građanskom angažmanu između muškaraca i žena na Kosovu (v. Tabelu 1.2).

Tabela 1.2. Indeksi demokratizacije i učešća

	Nov-10	Jun-11	Nov-11	Apr-12	Okt-12
Indeks demokratizacije	0.92	0.95	0.91	0.91	0.89
Indeks demokratizacije (muškarci)	0.94	0.99	0.9	0.91	0.91
Indeks demokratizacije (žene)	0.89	0.91	0.92	0.9	0.87
Indeks učešća	0.24	0.13	0.16	0.12	0.1
Indeks učešća (muškarci)	--	0.18	0.22	0.15	0.12
Indeks učešća (žene)	--	0.07	0.11	0.08	0.09

Pokazatelji demokratizacije u anketi „Pulsa javnosti“ otkrivaju da samo 37 % stanovnika Kosova smatra da mediji imaju slobodu izražavanja, 27 % smatra da njihove opštinske vlasti rade u skladu sa prioritetima svojih stanovnika, a 24 % smatra da građansko društvo na Kosovu služi kao verno telo za praćenje demokratskih dešavanja na Kosovu. Veoma mali procenat stanovnika Kosova (18 %) smatra da Parlament prati rad vlasti, samo 16 % smatra da su izbori demokratski i u skladu sa međunarodnim standardima, dok približan broj ispitanika misli da je pravosudni sistem Kosova nezavisan u donošenju svojih odluka. Pored toga, samo 15 % stanovnika Kosova smatra da Vlada radi u skladu sa prioritetima građana (v. Sliku 1.4).

¹ V. Dodatak 1 za više informacija o obračunu Indeksa demokratizacije i učešća javnosti.

Slika 1.4. Pozitivne reakcije na pitanja koja se tiču Indeksa demokratizacije

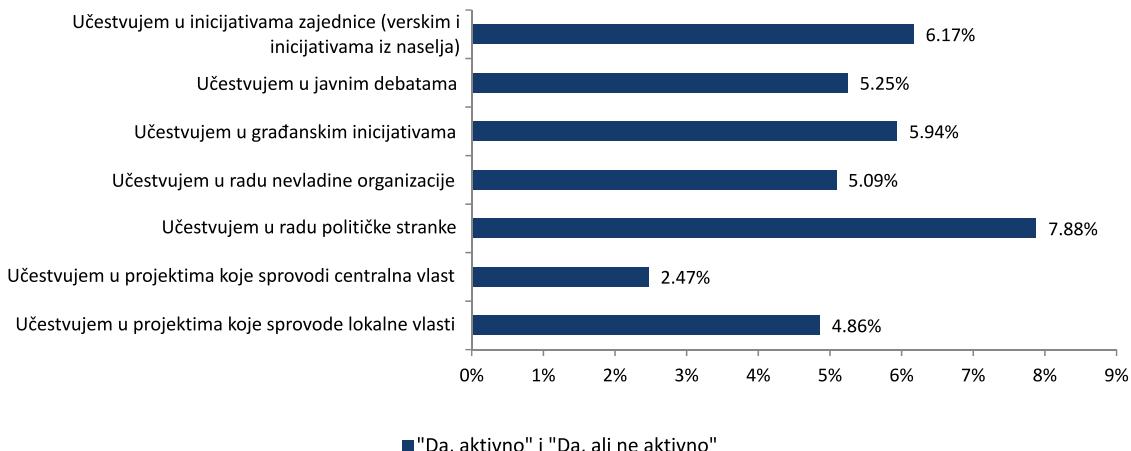

Kako bi se izmerio nivo javnog učešća u političkom i društvenom životu Kosova, u anketi „Pulsa javnosti“ je od ispitanika zatraženo da odgovore na pitanja koja se tiču njihovog učešća u javnim, političkim ili građanskim aktivnostima u poslednjih šest meseci.

Učešće u aktivnostima političke stranke (8 %)

je najpopularniji način učestvovanja u političkom i/ili građanskom angažmanu na Kosovu. Sledi učešće u inicijativama koje su pokrenute u zajednicama i inicijativama građana (6 %), kao i učešće u javnim debatama, aktivnostima nevladinih organizacija i projektima lokalnih vlasti (5 % za svaku od kategorija) (v. Sliku 1.5).

Slika 1.5. Pozitivne reakcije na pitanja koja se tiču Indeksa učešća

DRUGO POGLAVLJE

Društveno-privredna situacija

Društveno-privredni pokazatelji i očekivanja

U ovom poglavlju usmeravamo pažnju na pitanja koja se tiču društvene i privredne stabilnosti u periodu između aprila i oktobra 2012. godine što je i tema ovog izveštaja. Veliko nezadovoljstvo javnosti prirednim pravcем Kosova je veće od nezadovoljstva političkim pravcем države: oko 75 % svih ispitanika su ili nezadovoljni ili veoma nezadovoljni trenutnim privrednim pravcем Kosova, dok je samo 6 % ispitanika zadovoljno. Ispitivanje javnog mnenja pokazuje da je procenat nezadovoljnih kosovskih Srba (90 %) mnogo veći od procenta nezadovoljnih kosovskih Albanaca (75 %) i pripadnika ostalih zajednica (62 %) (v. Tabelu 2.1).

Tabela 2.1. Zadovoljstvo političkim i privrednim pravcем Kosova, podaci po etničkoj pripadnosti

		Kosovski Albanci	Kosovski Srbici	Ostali	Kosovo
Privredni pravac	Zadovoljni	6.30%	1.70%	7.00%	6.10%
	Nezadovoljni	75.10%	90.00%	62.20%	75.20%

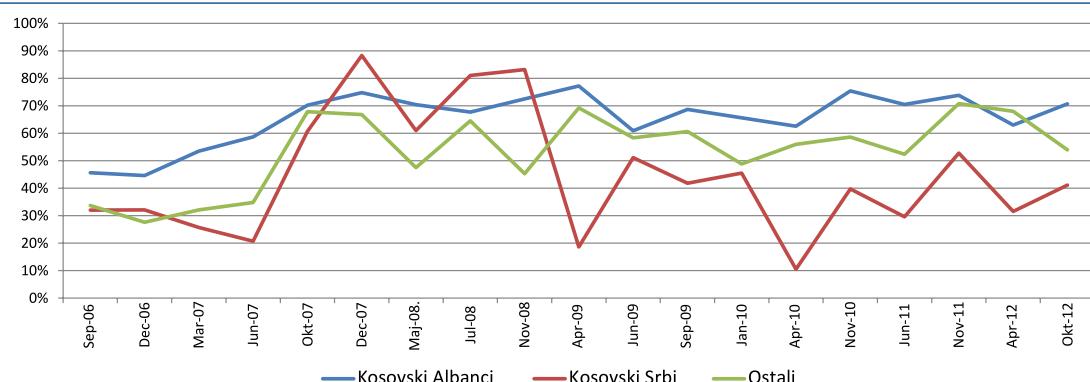
Većina ispitanika (oko 78 %) smatra da je Vlada Kosova odgovorna za stanje privrede na Kosovu. Podela podataka po etničkoj pripadnosti pokazuje da 79 % kosovskih Albanaca, 65 % kosovskih Srba i 59 % pripadnika ostalih zajednica na Kosovu dele ovo mišljenje. Udeo ispitanika koji smatraju da je međunarodna zajednica (EULEKS, Međunarodna civilna kancelarija i UNMIK zajedno) odgovorna za stanje privrede na Kosovu iznosi samo 7 %. Slično tome, samo 4 % ispitanika smatra da lokalna vlast predstavlja glavni nosilac odgovornosti u tom pogledu (v. Tabelu 2.2).

Tabela 2.2. Pripisivanje odgovornosti za stanje privrede na Kosovu, podaci prema etničkoj pripadnosti ispitanika

	Kosovski Albanci	Kosovski Srbici	Ostali	Kosovo
EULEKS	4.60%	12.20%	3.90%	4.90%
Međunarodna civilna kancelarija	0.20%		1.70%	0.30%
UNMIK	1.40%	7.80%	3.00%	1.80%
Vlada Kosova	78.8%	59.10%	64.80%	77.50%
Lokalne vlasti	3.70%	0.90%	4.80%	3.60%
Poslovna zajednica	1.30%	0.90%	2.20%	1.30%
Ostali	2.70%	3.00%	2.20%	2.70%
Ne znam	5.80%	11.30%	14.30%	6.30%
Bez odgovora	1.40%	4.80%	3.00%	1.60%
Ukupno	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

U anketi koja je obavljena u novembru 2012. godine, 66 % ispitanika je izjavilo da bi se pridružili javnim protestima zbog trenutnog stanja privrede. Kada su odgovori o spremnosti na protestovanje zbog privrednih razloga analizirani po etničkoj pripadnosti, rezultati su pokazali da je došlo do značajnog povećanja u spremnost na protestovanje zbog privrednih razloga kod kosovskih Srba (trenutni procenat iznosi 41 % u poređenju sa 31 % koliko se deklarisalo spremnima na proteste u aprilu 2011. godine). Trenutni rezultati ankete takođe pokazuju da je, u odnosu na april 2012. godine, broj kosovskih Albanaca koji su spremni da se pridruže javnim protestima zbog privrednog stanja u zemlji povećan, a da je upravo obrnut slučaj kod pripadnika drugih etničkih grupa (v. Sliku 2.1).

Slika 2.1. Spremnost na pridruživanje javnim protestima iz privrednih razloga, podaci prema etničkoj pripadnosti ispitanika

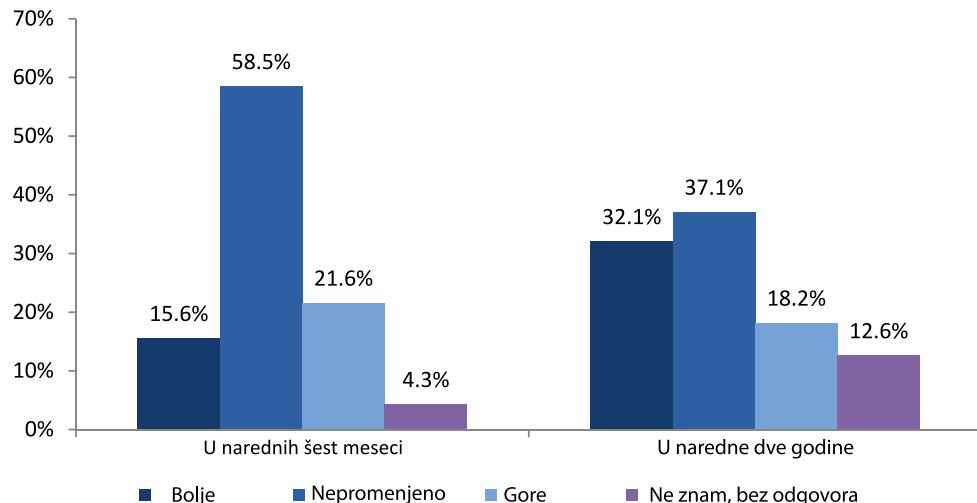

Uprkos niskom nivou zadovoljstva privrednim pravcem Kosova i visokom spremnošću na protestovanje zbog te problematike, jedna trećina stanovnika Kosova ostaje prilično optimistična u pogledu privrednog pravca države u srednjoročnom periodu (naredne dve godine).

Ukupno 32 % ispitanika (u poređenju sa 34 % u aprilu 2012. godine) je izjavilo da očekuju da

će se stanje privrede unaprediti u naredne dve godine, dok 16 % smatra da se stanje privrede može poboljšati u narednih šest meseci. Međutim, oko 37 % ispitanika (u poređenju sa 32 % u aprilu 2011. godine) smatra da će stanje privrede ostati nepromjenjeno u naredne dve godine, dok 18 % veruje da će se stanje privrede u naredne dve godine samo pogoršati (v. Sliku 2.2.).

Slika 2.2. Očekivanja u pogledu budućeg stanja privrede

Indeks privrednog poverenja² i stavovi o korupciji širokih razmara

U Indeksu privrednog poverenja je došlo do određenih pozitivnih promena tokom prošle godine kada su vrednosti tog Indeksa povećane sa 0,79 koliko su iznosile u novembru 2011. godine na 0,82 koliko iznosi u oktobru 2012. godine. Međutim, vrednosti Indeksa su i dalje ispod 1,5 (vrednost 1,5 i više pokazuju mišljen-

je koje se kreće u opsegu između neutralnog i pozitivnog), što znači da mnogi građani nemaju povoljno mišljenje o ukupnom privrednom razvoju na Kosovu.

Kada rasčlanimo ove podatke prema polu, kod žena su vrednosti Indeksa porasle sa 0,77 koliko je iznosile u aprilu 2012. godine na 0,87 koliko iznose u oktobru 2012. godine, dok su vrednosti Indeksa kod muškaraca u istom vremenskom periodu smanjene sa 0,84 na 0,78. (v. Tabelu 2.3).

² V. Dodatak 1 za više informacija o načinu obračunavanja Indeksa privrednog poverenja.

Tabela 2.3. Indeks privrednog poverenja, podaci po rodu

	Nov-10	Jun-11	Nov-11	Apr-12	Okt-12
Indeks privrednog poverenja	0.92	0.90	0.79	0.81	0.82
Indeks privrednog poverenja (muškarci)	0.85	0.88	0.76	0.84	0.78
Indeks privrednog poverenja (žene)	0.99	0.92	0.83	0.77	0.87

Pokazatelji privrednog poverenja koji su korišćeni za kreiranje indeksa procenjuju trenutne uslove na poslu i uslove zapošljavanja, kao i očekivanja o zapošljavanju i ukupnom prihodu porodica u bliskoj budućnosti (šestomesečni period). Oko 7 % ispitanika očekuje povoljne uslove zapošljavanja u bliskoj budućnosti,

a samo 4 % ceni trenutne uslove zapošljavanja kao povoljne. Dok oko 10 % ispitanika ima povoljna očekivanja u pogledu ukupnih prihoda svojih porodica u narednih šest meseci, samo 7 % ceni tekuće uslove poslovanja kao povoljne (v. Sliku 2.3.).

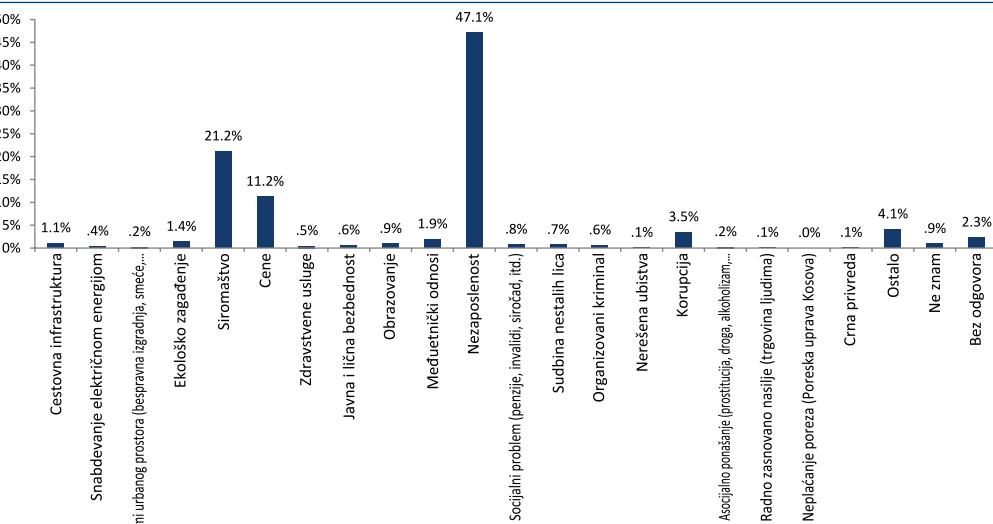
Slika 2.3. Pozitivne reakcije na pitanja u vezi Indeksa privrednog poverenja

Prema odgovorima ispitanika, privredna problematika je najvažniji problem sa kojim se suočava društvo na Kosovu. Konkretno, kada je zatraženo da se identifikuju najveći problemi sa kojima se Kosovo suočava, nezaposlenost je

stavljen na najviše mesto problema na Kosovu od strane 47 % građana. Narednih 21 % građana Kosova smatra da je siromaštvo najveći problem, dok oko 11 % misli da su visoke cene najveći problem.

Slika 2.3 Molimo odaberite jedan od narednih problema za koji mislite da predstavlja najveći problem sa kojim se suočava Kosovo

Iako se korupcija ne pominje kao jedan od najvažnijih problema, kada su zamoljeni da se izjasne o svojim stavovima o prisustvu korupcije u raznim institucijama, veliki broj stanovnika Kosova je podelio da smatra da u mnogim institucijama vlada korupcija velikih razmara. Pored toga, procenat građana koji smatraju da u raznim institucijama vlada korupcija velikih razmara je povećan u odnosu na april 2012. godine. Ovo je posebno slučaj za Energetsku korporaciju Kosova (54 % u odnosu na 48 %

u aprilu 2012. god.), pružaoce zdravstvenih usluga (52 % u odnosu na 43 % u aprilu 2012. god.) i carine (50 % u poređenju sa 43 % u aprilu 2012. god.) koji se smatraju za institucije sa korupcijom preovladavajuće visokih razmara. Pored toga, povećane su vrednosti o prisustvu korupcije u Kosovskoj policiji (sa 15 % na 19 % tokom 2011. godine, na 28 % u oktobru 2012. god.), dok je na slučaju Poreske uprave Kosova primećen pad (sa 38 % u aprilu na 33 % u oktobru 2012. god.) (v. Tabelu 2.4).

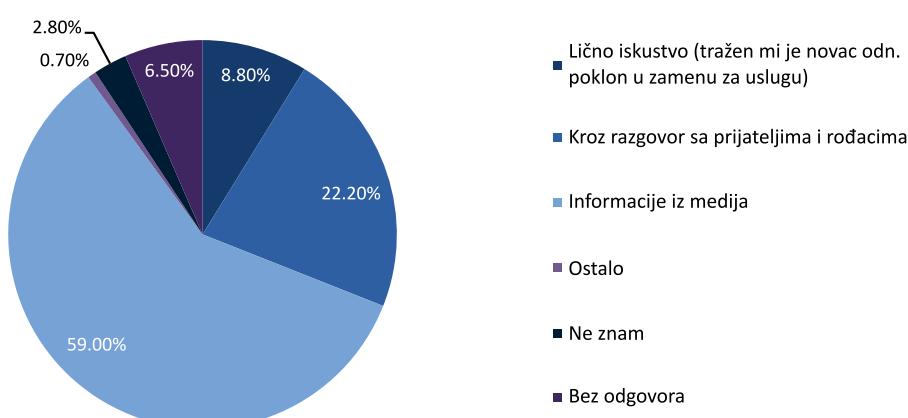
Tabela 2.4: Stavovi o korupciji velikih razmara

	Nov-10	Jun-11	Nov-11	Apr-12	Okt-12
Energetska korporacija Kosova	52.40%	47.90%	61.20%	47.80%	53.80%
Pružaoci zdravstvenih usluga (porodični medicinski centri, bolnice)	47.90%	40.70%	49.80%	43.30%	51.60%
Carine	45.10%	42.30%	53.70%	43.20%	49.90%
Sudovi	49.70%	41.60%	55.60%	44.50%	47.50%
Kosovska agencija za privatizaciju	52.00%	40.50%	51.90%	49.40%	46.40%
Pošta i telekomunikacije Kosova	34.00%	32.40%	46.60%	41.80%	45.10%
Centralna uprava odn. vlasti	47.50%	41.40%	43.30%	39.50%	35.70%
Poreska uprava Kosova		24.90%	36.50%	38.10%	33.60%
Opštine (lokalne vlasti)	32.90%	30.40%	31.90%	30.10%	32.20%
Policija EULEKS-a (CIVPOL)	22.90%	26.20%	27.10%	28.30%	28.70%
Lokalna, Kosovska policija	15.20%	15.50%	19.50%	19.40%	28.00%
Obrazovanje (škole, Univerzitet)	14.40%	13.10%	17.30%	26.20%	23.50%
Banke	14.40%	14.90%	22.00%	20.50%	22.80%
Međunarodne organizacije	14.70%	12.30%	20.30%	19.30%	20.80%

Iako većina stanovnika Kosova smatra da je korupcija problem, samo nekolicina njih tvrdi da su imali lična iskustva sa korupcijom (9 %). Više od polovine ovih ispitanika (59 %) je iz-

javilo da njihove informacije o korupciji potiču iz medija, dok je 23 % izjavilo da su čuli o tome od rođaka ili prijatelja (v. Sliku 2.4).

Slika 2.5 Izvori informacija o korupciji

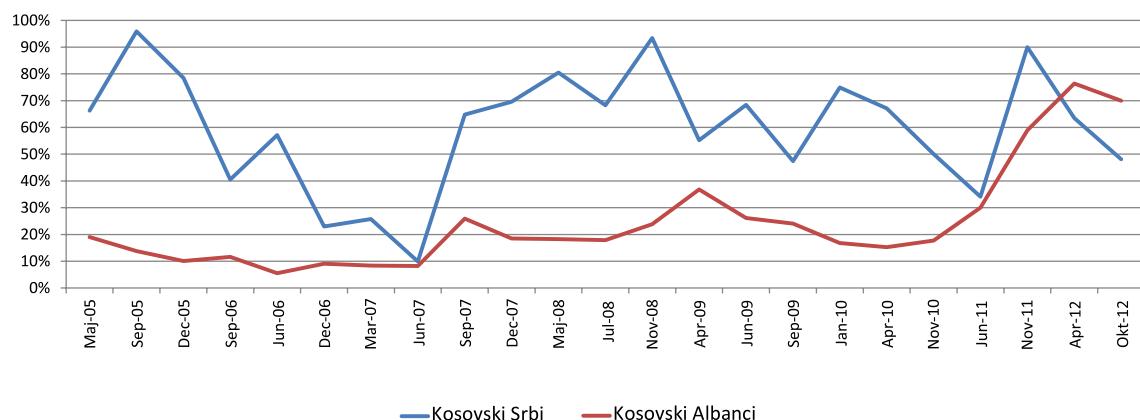
TREĆE POGLAVLJE

Međuetnički odnosi

Među drugim zanimljivim primećenim kretanjima je smanjenje broja ispitanika i iz reda kosovskih Srba i iz reda kosovskih Albanaca koji su ukazali da su međuetnički odnosi napeti i da se ne poboljšavaju. Kao što je prikazano na Slici 3.1, iako je u aprilu 2012. godine 78 % kosovskih Albanaca smatralo da su „međuet-

nički odnosi napeti i da se ne popravljaju“, u oktobru 2012. godine je taj procenat smanjen na 70 %. Što se tiče kosovskih Srba, poslednja anketa je ukazala da oko 48 % kosovskih Srba smatra da su „međuetnički odnosi napeti i da se ne poboljšavaju“ (za razliku od 63 % u aprilu 2012. godine) (v. Sliku 3.1).

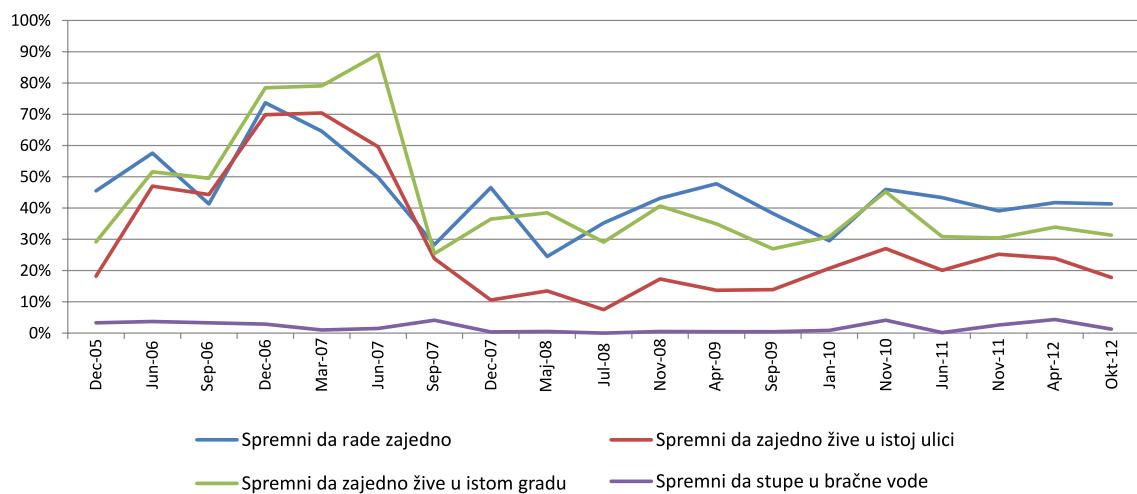
Slika 3.1. Kretanje broja ispitanika koji smatraju da su međuetnički odnosi i dalje napeti i da se ne poboljšavaju

Uprkos pozitivnom zaokretu u stavovima ispitanika, poslednji rezultati istraživanja javnog mnjenja ne pokazuju pozitivne promene u spremnosti kosovskih Srba da rade sa kosovskim Albancima u odnosu na april 2012. godine. Na primer, procenat kosovskih Srba koji su spremni da žive u istom gradu sa kosovskim Albanacima je smanjen sa 35 % ko-

liko je iznosio u aprilu na 31 % koliko iznosi u oktobru 2012. godine. Procenat onih koji jesu spremni da žive u istoj ulici odn. gradu ili onih koji su spremni da stupne u bračne odnose sa kosovskim Albancima je takođe smanjen u odnosu na april 2012. godine. (v. Sliku 3.2. za analizu kretanja u međuetničkim odnosima od 2005. godine).

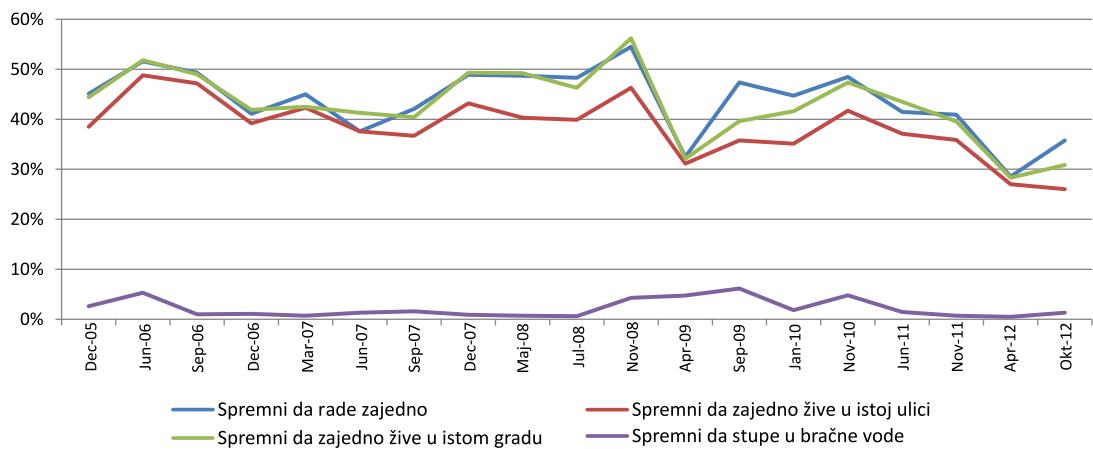
Slika 3.2. Kosovski Srbi koji su voljni da žive i rade sa kosovskim Albancima

Važno je napomenuti da, za razliku od smanjenja spremnosti kosovskih Srba da stupe u bračne vode i da žive u istim gradovima sa kosovskim Albanacima, suprotno važi za kosovske Albance. Oko 36% ispitanika iz reda kosovskih Albanaca pristaje da rade na istom

mestu sa kosovskim Srbima, a 31 % njih pristaje da živi u istom gradu. Dok se 26 % kosovskih Albanaca slaže da živi u istoj ulici sa kosovskim Srbima, samo 1 % kosovskih Albanaca izjavljuje da bi stupili u bračne odnose sa kosovskim Srbima (v. Sliku 3.3.).

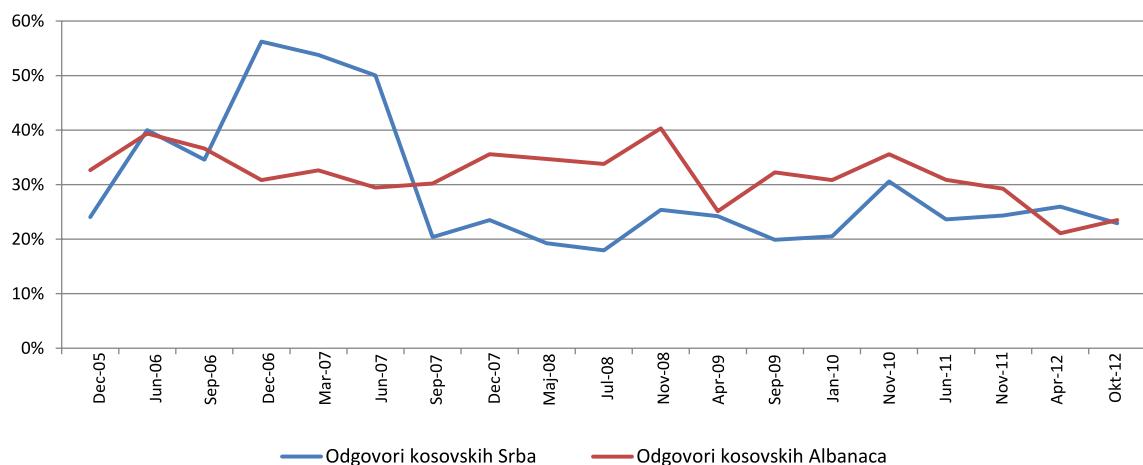
Slika 3.3. Kosovski Albanci koji su voljni da žive i rade sa kosovskim Srbima

Kombinacijom odgovora kosovskih Srba i kosovskih Albanaca u kojima su izrazili svoje stavove prema zajedičkom životu, radu ili bračnom odnosu, izračunate su mere socijalne prihvatljivosti za obe etničke grupe (v. Sliku 3.4.). Kretanja u međuetničkom socijalnom prihvaćanju zabeležena između aprila i novem-

bra 2012. godine pokazuju da kosovski Albanci više socijalno prihvaćaju zajednicu kosovskih Srba. S druge strane, u istom periodu vremena je primećen slab pad u socijalnom prihvaćanju kosovskih Albanaca od strane kosovskih Srba ((v. Sliku 3.4.).

Slika 3.4. Kretanja u međuetničkom društvenom prihvaćanju

Međuetnički kontakt

Nedostatak kontakata između kosovskih Srba i kosovskih Albanaca predstavlja problem za pomirenje i poboljšanje međuetničkih odnosa. Severna Kosovska Mitrovica predstavlja poseban problem, jer u drugim regionima postoje više mogućnosti za razvijanje međusobnih odnosa između pripadnika različitih etničkih zajednica. Rezultati istraživanja javnog mnjenja iz oktobra 2012. godine pokazuju da većina (60 %) svih stanovnika Kosova, bez obzira na etničku pripadnost, nisu ostvarivali kontakte sa pripadnicima drugih etničkih grupa u poslednja tri meseca. Samo 9 % stanovnika Kosova su ostvarivali kontakte sa pripadnicima drugih etničkih grupa jednom ili dva puta, dok je 16 % ostvarivalo međuetničke kontakte više od tri puta u poslednja tri meseca. Međutim treba primetiti da samo oko 1 % stanovnika Kosova izjavljuje da namerno izbegavaju kontakte sa pripadnicima drugih etničkih grupa. Analiza podataka po etničkoj pripadnosti pokazuje da je procenat onih koji nisu ostvarivali kontakte sa pripadnicima drugih etničkih grupama u poslednja tri meseca najviši među kosovskim Albancima (62 %), slede kosovski Srbi (50 % u poređenju sa 65 % u aprilu 2012. godine) i ispitanici iz reda drugih manjinskih zajednica (22 %). Među onima koji su stupali u međuetničke

kontakte u više od tri puta u protekla tri meseča, procenat ispitanika iz reda drugih etničkih zajednica je najviši (56 %), slede kosovski Srbi (20 % u poređenju sa 10 % u aprilu 2012. godine) i kosovski Albanci (15 %) (v. Tabelu 3.1).

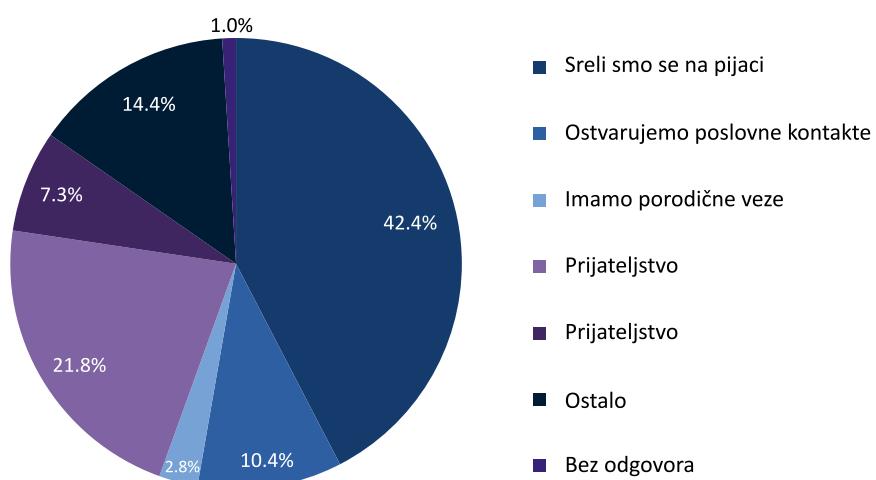
Tabela 3.1. shpeshtësie e kontakteve ndërente brende tre muajve të kaluar

	Kosovski Albanci	Kosovski Srbi	Ostali	Kosovo
Više od tri puta	14.6%	20.0%	55.7%	16.3%
Jednom ili dva puta	8.2%	16.5%	13.5%	8.7%
Nisam imao/la kontakte	61.6%	50.4%	22.2%	59.6%
Namerno izbegavam kontakte sa pripadnicima drugih etničkih grupa	1.1%	2.2%	1.3%	1.2%
Ne znam	2.5%	1.7%	3.5%	2.5%
Bez odgovora	12.0%	9.1%	3.9%	11.6%
Ukupno	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Kada su oni koji su stupali u međuetničke kontakte upitani o razlozima za stupanje u kontakt sa pripadnicima drugih etničkih grupa, najveći deo njih, 42 %, je izjavio da su se sreli na pijaci, a prate ih 22 % onih koji žive u istom komšiluku i 14 % onih koji su naveli druge razloge.

Važno je napomenuti da je oko 7 % ispitanika (u poređenju sa 14 % u aprilu 2012. godine) izjavilo da su stupali u kontakt sa pripadnicima drugih etničkih grupa zbog prijateljstva, dok 10 % tvrdi da imaju poslovne odnose sa pripadnicima drugih etničkih grupa (v. Sliku 3.5.).

Slika 3.5. Razlozi za stupanje u kontakt sa pripadnicima drugih etničkih grupa

ČETVRTO POGLAVLJE

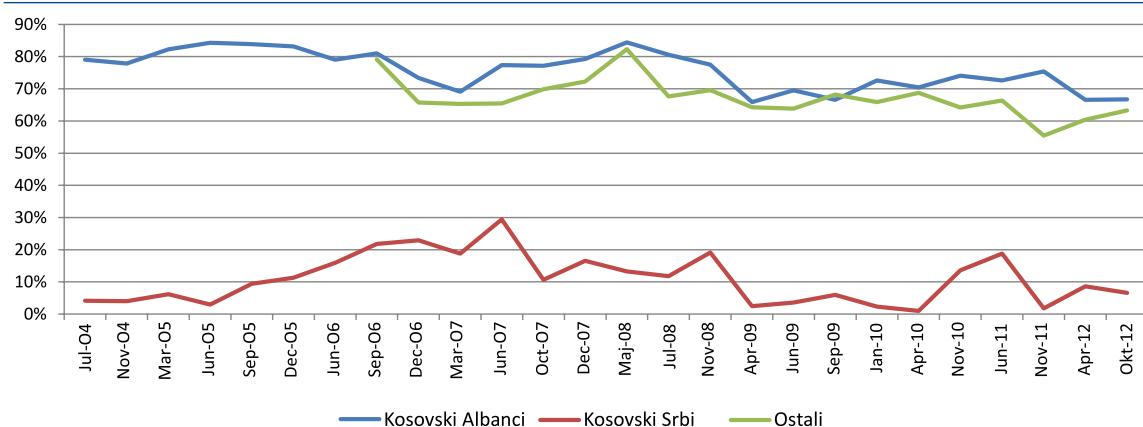
Javna i lična sigurnost i zaštita

Zadovoljstvo radnim učinkom i odnosi sa bezbednosnim institucijama

Kao što je to bio slučaj i u aprilu 2011. godine, opšte zadovoljstvo radnim učinkom bezbednosnih institucija je relativno visoko među ispitanicima iz reda kosovskih Albanaca i ispitanicima iz reda drugih etničkih grupa. Što se tiče kosovskih Srba, ispitivanje javnog mnjenja iz oktobra 2012. godine pokazuje da je došlo do smanjenja u nivou zadovoljstva radom bezbednosnih institucija u odnosu na april 2012. godine, jer je pokazano da je samo 7 % ispitan-

ika iz reda kosovskih Srba zadovoljno radnim učinkom bezbednosnih institucija. Kod ispitanika iz reda drugih etničkih grupa na Kosovu se primećuje porast u zadovoljstvu radnim učinkom bezbednosnih institucija u odnosu na april 2012. godine, jer nivo zadovoljstva kosovskih Albanaca radnim učinkom bezbednosnih institucija ne pokazuje promene u odnosu na april 2012. godine (v. Sliku 4.1).

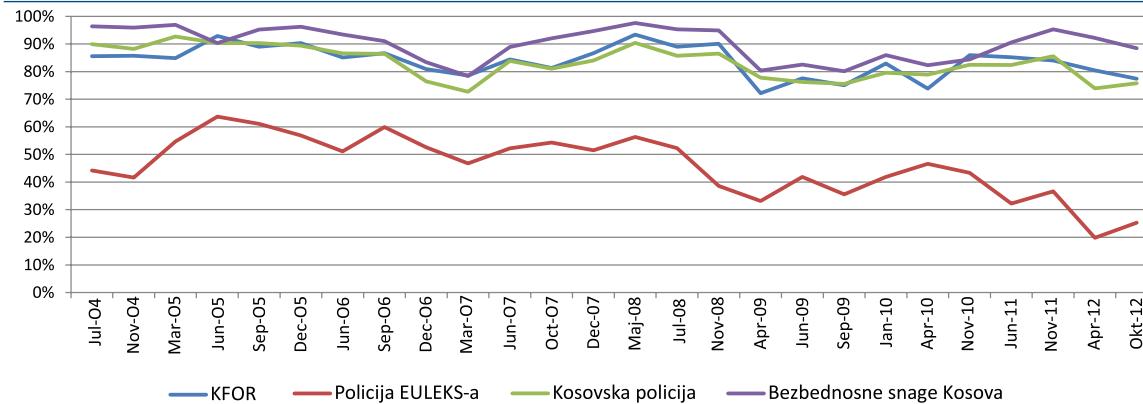
Slika 4.1 . Zadovoljstvo radnim učinkom bezbednosnih institucija, podaci po etničkoj pripadnosti ispitanika

Iako je opšte zadovoljstvo kosovskih Albanaca radnim učinkom Kosovskih bezbednosnih snaga i KFOR-a doživelo manji pad od aprila 2012. godine, broj onih koji tvrde da su zadovoljni radom Kosovske policije i Policije EU-LEKS-a je povećan u istom vremenskom periodu. Anketa javnog mnjenja je opet pokazala

da su kosovski Albanci uglavnom zadovoljni radom Kosovskih snaga bezbednosti (89 %), zatim radom Kosovske policije (76 %) i radom KFOR-a (77 %). Kao što se može videti na Slici 4.2., najniže zadovoljstvo je radnim učinkom Policije EU-LEKS-a (25 %).

Slika 4.2. Procenat zadovoljstva ispitanika iz reda kosovskih Albanaca bezbednosnim institucijama³

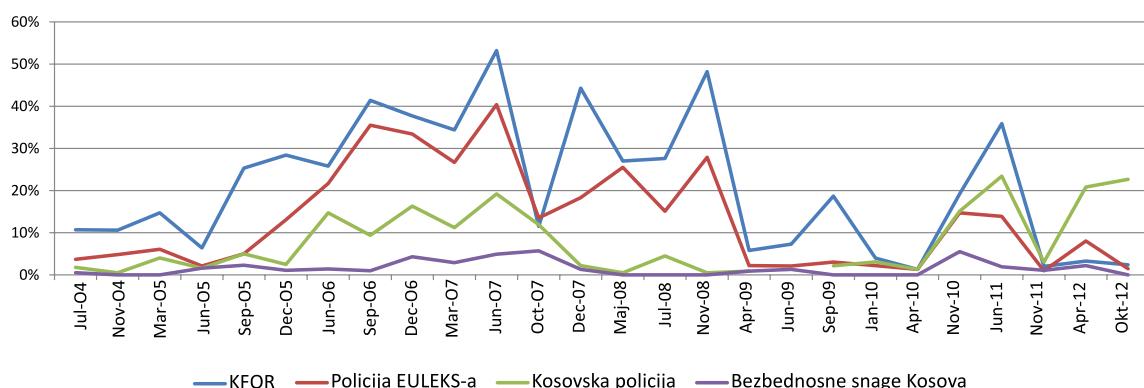

³Kretanje koje je primećeno između jula 2004. i juna 2009. godine pokazuje zadovoljstvo radom policije UNMIK-a, ali od juna 2009. godine do danas, je pokazano i zadovoljstvo radom Policije EU-LEKS-a.

Sa izuzetkom podataka koji se tiču zadovoljstva radnim učinkom Kosovske policije, trenutni rezultati istraživanja javnog mnjenja pokazuju da je došlo do pada u nivou zadovoljstva kosovskih Srba radnim učinkom bezbednosnih institucija na Kosovu. Iako je zadovoljstvo Kosovskom policijom poraslo na 24 %, nivo za-

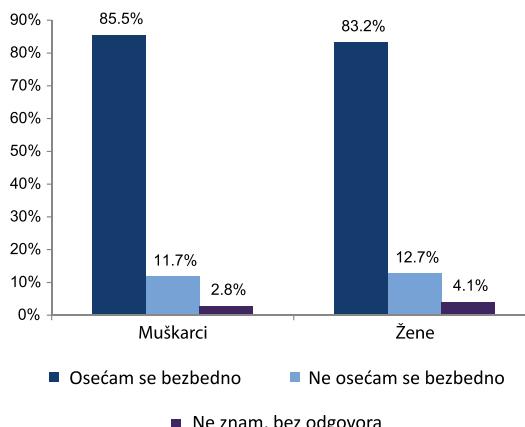
dovoljstva radnim učinkom Policije EULEKS-a je smanjeno na 1 % (za razliku od 8 % koliko je izmereno u aprilu 2012. godine). Smanjenje je takođe primećeno u nivou zadovoljstva radnim učinkom Kosovskih bezbednosnih snaga i KFOR-A (v. Sliku 4.3).

Slika 4.3. Procenat zadovoljstva ispitanika iz reda kosovskih Srba bezbednosnim institucijama⁴

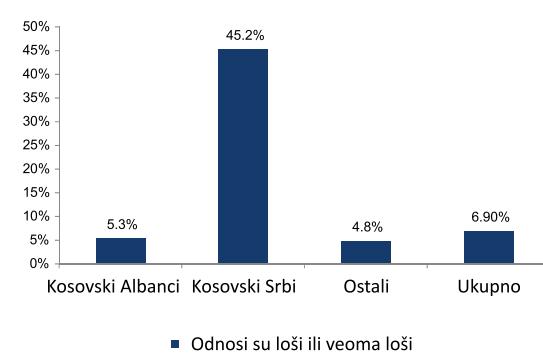
Što se tiče pokazatelja bezbednosti na ulicama, od ispitanika je zatraženo da odgovore da li se osećaju bezbedno na ulicama. Vredno je spomenuti da je u tom smislu došlo do pozitivnih kretanja od januara 2011. godine: 84 % stanovnika Kosova se oseća bezbedno na ulicama (za razliku od 62 % u junu 2011. god.), dok se samo 12 % oseća nebezbedno (za razliku od 31 % u junu 2011. god.). Analiza ovih podataka po polnoj osnovi pokazuje da nema značajnih razlika između procenata žena i muškaraca koji se osećaju bezbedno u ulicama. (v. Sliku 4.4).

Slika 4.4. Bezbednost na ulicama, rezultati ankete po rodu

U smislu odnosa između policije i zajednice, većina stanovnika Kosova (67 %) smatra da su odnosi dobri ili vrlo добри. Samo oko 7 % ispitanika veruje da su ovi odnosi loši ili veoma loši. Međutim, poimanje tog odnosa je negativnije među kosovskim Srbima, jer 45 % njih (u odnosu na 37 % u aprilu 2012. godine) smatra da su odnosi između policije i zajednice loši ili veoma loši (v. Sliku 4.5).

Slika 4.5. Loši i veoma loši odnosi između policije i zajednice, rezultati po etničkoj pri-padnosti

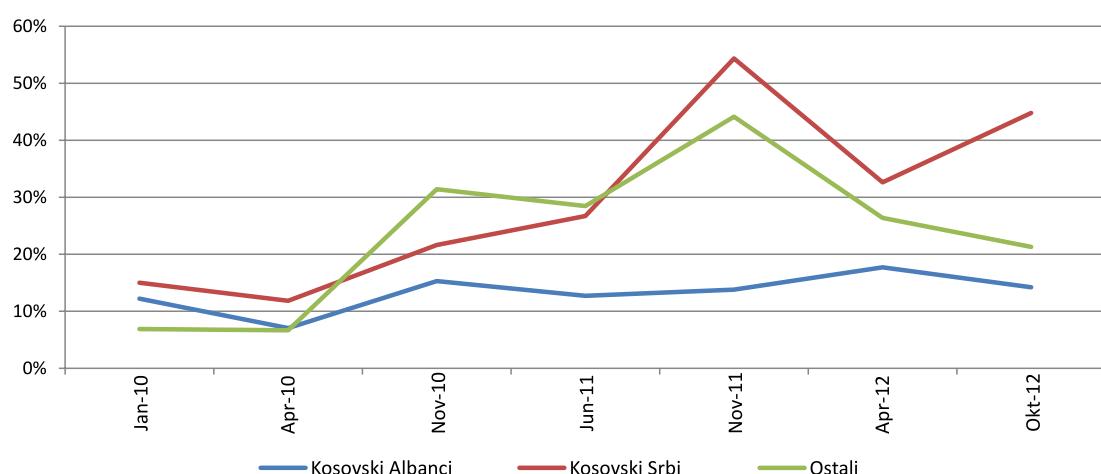
⁴Kretanje koje je primećeno između jula 2004. i juna 2009. godine pokazuje zadovoljstvo radom policije UNMIK-a, ali od juna 2009. godine do danas, je pokazano i zadovoljstvo radom Policije EULEKS-a.

Stavovi o diskriminaciji i društvenim napetostima

Prema rezultatima tekuće ankete, na pitanje da li su bili u situaciji u kojoj su se osećali diskriminisano (tokom poslednjih šest meseci), većina ispitanika (72 %), bez obzira na etničku pripadnost, je odgovorila da nisu primetili diskriminaciju. Ali, u periodu između aprila

i oktobra 2012. godine je došlo do povećanja udela kosovskih Srba koji veruju da su diskriminisani u poslednjih šest meseci (45 % u poređenju sa 33 % koliko ih se tako osećalo u aprilu 2012. godine). Sa druge strane, u istom periodu vremena je primećen pad u udelu kosovskih Albanaca i pripadnika drugih etničkih grupa koji veruju da su diskriminisani u poslednjih šest meseci (v. Tabelu 4.6.).

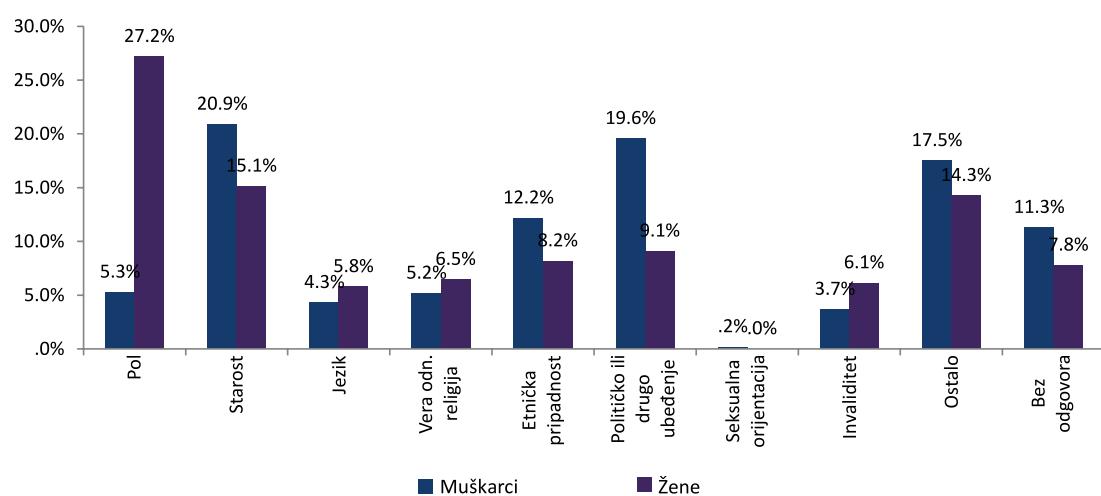
Slika 4.6. Osećaj diskriminisanosti, rezultati po etničkoj pripadnosti

Oni koji su se osećali diskriminisano upućuju na nekoliko osnova po kojima je došlo do diskriminacije. Trenutni rezultati istraživanja javnog mnjenja pokazuju da se stanovnici Kosova osećaju diskriminisanima iz sledećih

razloga: starost (18 %), pol ili političko odn. drugo ubedjenje (15 %), druge osnove (16 %), etnička pripadnost (10 %), verska uverenja (6 %) i jezik ili ograničene sposobnosti (5 % za svaku od kategorija) (v. Sliku 4.7.).

Slika 4.7. Osnove za diskriminaciju

Od ispitanika je takođe zatraženo da izjasne svoje mišljenje koje su grupe najčešći predmet diskriminacije na Kosovu. Većina ispitanika je navela sledeće: stariji (29 %), osobe sa invaliditetom, uključujući i one koji pate od dugoročnih fizičkih, mentalnih, intelektualnih ili čulnih oštećenja (16 %) i žene odn. devojčice (13 %), kao grupe koje su najčešći predmet diskriminacije. Podela rezultata po etničkoj

pripadnosti pokazuje da većina kosovskih Srba (70 %) i većina pripadnika drugih etničkih grupa (30 %) smatra da su pripadnici njihove zajednice najčešći predmet diskriminacije. Sa druge strane, kosovski Albanci veruju da su stariji i osobe sa invaliditetom najdiskriminišanije grupe u društvu (v. Tabelu 4.2.).

Tabela 4.2. Stavovi ispitanika o grupama: najdiskriminisanije grupe na Kosovu?

	Etnička pripadnost			
	Kosovski Albanci	Kosovski Srbi	Ostali	Kosovo
Žene odn. devojčice	13.1%	7.0%	7.8%	12.7%
Deca	5.1%	1.7%	1.7%	4.8%
Mladi	11.8%	2.6%	6.5%	11.2%
Stari	31.3%	5.2%	13.0%	29.6%
kosovski Srbi	.6%	70.9%	.9%	3.3%
kosovski Albanci	4.5%		1.3%	4.2%
Romi, Aškalije, Egipćani	2.9%		29.6%	3.9%
Pripadnici drugih zajednica (Bosanci, Turci, Gorani, Crnogorci)	.1%	.4%	8.3%	.4%
Lezbijke, homoseksualci, biseksualci i transrodne osobe	.5%	2.2%	2.2%	.6%
Osobe sa invaliditetom, uključujući one sa dugotrajnim fizičkim, mentalnim, intelektualnim ili čulnim oštećenjima	16.6%	1.7%	8.3%	15.7%
Ostali	2.5%		.4%	2.3%
Ne znam	5.2%	3.0%	13.5%	5.5%
Bez odgovora	5.8%	5.2%	6.5%	5.8%
Ukupno	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

PETO POGLAVLJE

Uznemirenost među građanima Kosova

Uzajamni odnos sa društveno-demografskim karakteristikama i međuetničkim odnosima

Autori: Aliriza Arënliu i Kaltrina Kelmendi

Stil života i uslovi u kojima ljudi žive i rade snažno utiču na njihovo zdravlje i blagostanje. Neprekidna uznemirenost, nesigurnost, manjak kontrole nad poslovnim i privatnim životom, nezaposlenost, društvena isključenost i uticaj siromaštva na zdravlje, uključujući mentalno zdravlje, mogu dovesti do prerane smrti (Svetska zdravstvena organizacija, 2003. god.). Istraživanja ukazuju na jaku vezu između mentalnog zdravlja i društvenih odnosa, prihoda, radnih uslova i kritičnih dogadaja u životu (Molaris, Berglund, Eriksson, Erikson, H., Linden-Bostrom, Nordstrom, Persson, Sahlqvist, Starrin & Ydreborg, 2009. god.; Korkeila, Lehtinen, Bilj, Daglard, Kosvess, Morgan & Salize, 2003. god.; Ferrie, Shipley, Stansfield & Marmot, 2002. god.; Hudson, 2005. god.).

Kosovo karakteriše stopa nezaposlenosti od 40 %, što znači da skoro četvrtina stanovništva Kosova živi u siromaštvu (22 %) (Ispitivanja javnog mnjenja, septembar, 2011. god.). Rezultati najnovijeg izveštaja ankete „Puls javnosti“, koja je sprovedena tokom aprila 2012. godine, pokazuju da je 79 % od ukupnog broja ispitanika nezadovoljno ili veoma nezadovoljno privrednim pravcem Kosova. Ista anketa ukazuje da je oko 72 % ispitanika nezadovoljno ili veoma nezadovoljno političkim pravcем Kosova.

Uznemirenost može da bude pokazatelj kvaliteata blagostanja i mentalnog zdravlja, tako da, u ovom poglavlju, pokušavamo da izvršimo analizu nivoa uznemirenosti stanovništva Kosova u smislu društveno-demografskih karakteristika i međuetničkih odnosa. U poslednjem delu ovog poglavlja će biti napravljena analiza predikatora uznemirenosti.

Uznemirenost i društveno-demografske karakteristike

Rezultati ankete javnog mnjenja pokazuju da 54 % ispitanika smatra da su uznemireni „obično“ i „skoro uvek“ tokom dana (muškarci 54,1 %, žene 54,8 %). Iako je samo 5 % ispitanika pri-

javilo da se nikada ne osećaju uznemireno tokom dana, taj procenat je nešto malo veći kod muškaraca (6 %) u odnosu na žene (4 %) (v. Tabelu 5.1). Pored toga, obavljena je i analiza saglasnosti po Či-kvadratu kako bi se videlo da li postoje značajne razlike u uznemirenosti kod muškaraca i kod žena. Sledeća tabela pokazuje da nema razlike u uznemirenosti između muškaraca i žena tokom dana.⁵

Table 5.1: Reported feelings of anxiety by demographic groups

Demografske karakteristike	„Obično“ i „skoro uvek“ uznemireni tokom dana	Test značajnosti
Muškarci Žene	54.1% 54.8%	$\chi^2(4, 2524)= 5.009$, $p=.286$
Između 18 i 24 godine života Između 25 i 30 godina života Između 31 i 36 godina života Između 37 i 45 godina života Stariji od 46 godina	43% 54% 50% 58% 58%	$\chi^2(4, 2525)=21.191$, $p< 0.001$
kosovski Albanci kosovski Srbi Ostali	56 % 39.7% 39.7%	Či-kvadrat=23.56, $p<0.001$
Oženjen odn. udata Neoženjen odn. neodata Razveden/a Udovac odn. udovica Vanbračna zajedница	56% 49% 50% 59% 23%	$\chi^2(4, 2478)=16.677$, $p< 0.001$
Nezaposlen/a Nezaposlen/a (nije u potrazi za posлом) Radi u javnom preduzeću Radi u privatnom preduzeću Povremeno zaposlen/a Penzioner/ka Domaćica Studenti odn. učenici Ostali	58% 54% 47% 56% 28% 64% 53% 50% 66%	$\chi^2(8, 2497)= 41.626$, $p<0.01$
Pridružili bi se protestima zbog političke situacije Ne bi se pridružili protestima zbog političke situacije	57.4% 52.3%	Či-kvadrat=6,17, $p<0.007$
Pridružili bi se protestima zbog stanja privrede Ne bi se pridružili protestima zbog stanja privrede	57.8% 49.8%	Chi square=14.2, $p<0.001$
Planira da migrira Ne planira da migrira	59% 52.2%	$\chi^2(1, 2413)= 10.741$, $p<0.01$
Diskriminisani u poslednjih šest meseci Nisu diskriminisani u poslednjih šest meseci	64.5% 51.8%	$\chi^2(1, 2458)=26.744$, $p<0.01$
Stupali u kontakte sa pripadnicima drugih etničkih grupa Nisu stupali u kontakte sa pripadnicima drugih etničkih grupa	41.2% 57.6%	$\chi^2(1, 2245)= 48.615$, $p<0.01$

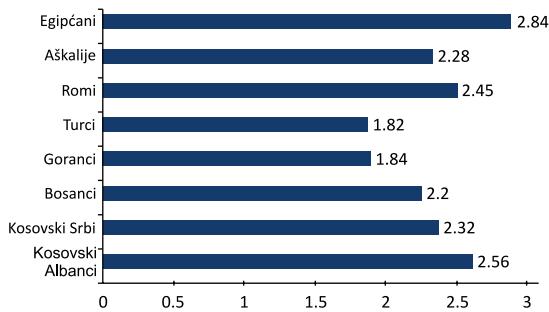
⁵Analiza saglasnosti po Či-kvadratu pokazuje razlike u stavovima grupa kada su sve promenjive nominalne, npr. rod, etnička pripadnost, platna grupa, itd.

U smislu starosnih grupa, analizom po Či-kvadratu smo prikupili statistički značajne rezultate koji se odnose na starosne grupe i nivo uznemirenosti tokom dana. Oko 58 % ispitanika starosne skupine iznad 46 godina života i starosne skupine ispitanika između 37 i 45 godina života se osećaju zabrinuto ili uznemireno „obično“ ili „skoro uvek“ tokom dana (v. Tabelu 5.1).

Analiza po Či-kvadratu ($p=0,01$) pokazuje statistički značajne rezultate u pogledu frekvencija između uznemirenosti i etničke pripadnosti ispitanika. Podela rezultata po etničkoj osnovi pokazuje da se veći procenat kosovskih Albanaca oseća uznemireno „obično“ i „skoro uvek“ tokom dana (56 %) u odnosu na 40 % ispitanika iz reda kosovskih Srba i 40 % ispitanika iz reda pripadnika ostalih etničkih grupa (v. Tabelu 5.1).

Osim toga, u smislu (prosečne) razlike između etničke pripadnosti i uznemirenosti tokom dana, statistički značajne razlike ispitanika različitih etničkih pripadnosti i uznemirenosti su primećene i tokom analize po testu ANOVA (v. Sliku 5.1). Pripadnici zajednice Roma, Aškalijsa i Egipćana i pripadnici zajednice kosovskih Albanaca su prijavili da se osećaju uznemirenije nego pripadnici kosovskih Srba i pripadnici drugih etničkih zajednica koje žive na Kosovu (Turci, Goranci i Bosanci), čime se pokazuje da se pripadnici ove etničke grupe osećaju uznemireniji nego obično.

Slika 5.1. Prosečna uznemirenost tokom dana, podaci po etničkoj pripadnosti ispitanika

ANOVA $F(7, 2523)=3.690, p<0.01$

Podela podataka po bračnom stanju ispitan-

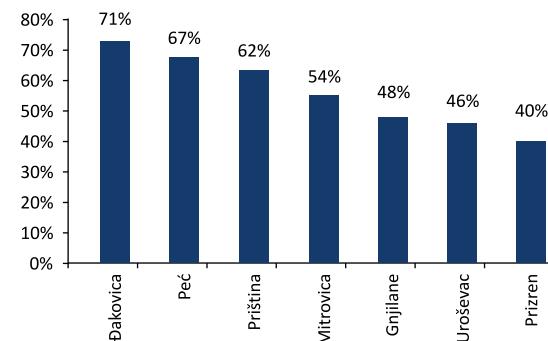
^aTest ANOVA omogućava poređenje podataka ispitanika dve ili više populacija korišćenjem varijable intervala.

ika pokazuje da najveći procenat onih koji se osećaju uznemireno tokom dana čine udovci odn. udovice (59 %). Nakon njih slede oženjeni odn. udate (56 %), a samo 23 % onih koji žive u vanbračnoj zajednici prijavljuju da se „obično“ osećaju uznemireno tokom dana (v. Tabelu 5.1). Razlike u smislu uznemirenosti i bračnog statusa su statistički značajne ($p<0.01$).

Rezultati ankete javnog mnjenja pokazuju da postoje statistički značajne razlike između radnog statusa i osećaja uznemirenosti tokom dana. Otpriklike sličan procenat ispitanika koji su nezaposleni i nisu u potrazi za poslom (58 %) i ispitanika koji su nezaposleni i jesu u potrazi za poslom (54 %) su prijavili da se „obično“ ili „skoro uvek“ osećaju uznemireno tokom dana. Veći je procenat onih koji rade u privatnim preduzećima (56 %) nego onih koji rade u javnim preduzećima (47 %) koji su prijavili da se osećaju uznemireno „obično“ ili „skoro uvek“ tokom dana. Zanimljivo je primetiti da se samo 28 % ispitanika koji su povremeno zaposleni osećaju uznemireno „obično“ ili „skoro uvek“ tokom dana. (v. Tabelu 5.1).

Podela podataka po regijama pokazuje da najveći procenat i broj ispitanika koji su izjavili da se „obično“ ili „skoro uvek“ osećaju uznemireno dolazi iz opštine Đakovica (71 %). Sledi ispitanici iz opština Peć (67 %), Priština (62 %) i Mitrovica (54 %) (v. Sliku 5.2). Pored toga, razlike među regijama u smislu uznemirenosti su statistički značajne ($p<0.01$).

Slika 5.2. Zabrinutost tokom dana, podaci po regijama

$\chi^2(6, 2523)=106.699, p<0.01$

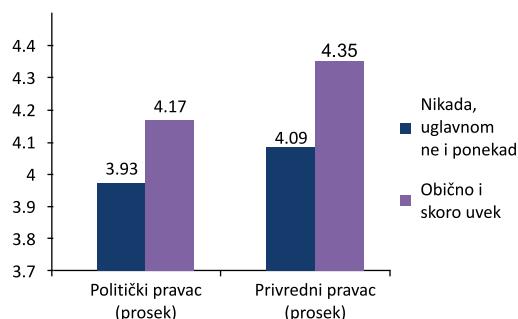
Društveno-privredna očekivanja i uznemirenost

Anketa javnog mnjenja sprovedena u novembru 2011. i aprilu 2012. godine je pokazala da je 72 % stanovnika Kosova nezadovoljno ili veoma nezadovoljno aktuelnim političkim pravcem Kosova, dok je 79 % nezadovoljno ili veoma nezadovoljno aktuelnim pravcем privrede na Kosovu.

Rezultati ankete javnog mnjenja pokazuju da su ispitanici koji su izjavili da se osećaju uznemireno „obično“ ili „skoro uvek“ tokom dana nezadovoljniji političkim pravcem Kosova u odnosu na one koji su izjavili da se „gotovo nikad“ ili „ponekad“ osećaju uznemireno. Pored toga, analiza rezultata po t-testu ($p=0,01$) je pokazala statistički značajne rezultate između onih koji su izjavili da se osećaju uznemireno „obično“ ili „skoro uvek“ tokom dana i onih koji su izjavili da se „gotovo nikad“ ili „ponekad“ osećaju uznemireno u smislu zadovoljstva političkim pravcem Kosova. Slično tome, rezultati ankete javnog mnjenja pokazuju da su ispitanici koji su izjavili da se osećaju uznemireno „obično“ ili „skoro uvek“ tokom dana nezadovoljniji privrednim pravcem Kosova u odnosu na one koji su izjavili da se „nikad“ ili „ponekad“ osećaju uznemireno. Razlike između ove dve grupe ispitanika su statistički značajne ($p=0,01$) (v. Sliku 5.3).

Korelaciona analiza podataka ukazuje na statis-

Slika 5.3. Prosečna uznemirenost tokom dana i zadovoljstvo političkim i privrednim pravcem Kosova

1. Political direction $t(2357.595) = -5.959$, $p < 0.01$
2. Economic direction $t(2385.310) = -6.852$, $p < 0.01$

tički značajnu negativnu povezanost između zadovoljstva političkim pravcem Kosova i uznemirenosti ($r=-0,109$, $p<0.001$). Naime, ispitanici koji su zadovoljniji političkim pravcem Kosova pokazuju niže nivo uznemirenosti. Slično tome, statistički negativne povezanosti su primećene između zadovoljstva privrednim pravcem Kosova i uznemirenosti ($r=-0,104$, $p<0,001$) (kosovski Albanci: $r= -0,098$, $p<001$; ostali: $r= -0,156$, $p<0.026$), što znači da je viši nivo zadovoljstva privrednim pravcem Kosova jednak nižem nivou uznemirenosti.

Štaviše, rezultati ankete javnog mnjenja otkrivaju statistički značajne razlike između uznemirenosti i spremnosti na pridruživanje javnim protestima. Ispitanici koji su naveli da bi se pridružili protestima zbog političke situacije u državi pokazuju viši nivo uznemirenosti (57,4 %) u odnosu na one koji se ne bi pridružili protestima zbog političke situacije u državi (52,3 %) (Tabela 5.1). Sličan šablon je primećen kod ispitanika koji su izjavili da bi se pridružili protestima zbog stanja privrede: 58 % tih ispitanika je izjavilo da se osećaju uznemireno „obično“ ili „skoro uvek“, a tako se oseća i 50 % onih koji se ne bi pridružili protestima zbog političke situacije u državi (Tabela 5.1).

Pored toga, kada su rezultati o spremnosti na pridruživanje javnim protestima i uznemirenost tokom dana analizirani u pogledu etničke pripadnosti, dobiveni su sledeći rezultati. Prema rezultatima analize po T-testu ($t(2173)=4,100$, $p<0.01$), pokazuju se statistički značajne razlike između uznemirenosti i spremnosti na pridruživanje javnim protestima zbog političke situacije na Kosovu među ispitanicima iz reda kosovskih Albanaca. Takvi rezultati pokazuju da su kosovski Albanci koji su izrazili spremnost na pridruživanje javnim protestima zbog političkog pravca Kosova pokazali veći nivo uznemirenosti ($M=2,65$) u odnosu na one koji su izjavili da nisu spremni da se pridruže javnim protestima ($M=2,46$). Međutim, među odgovorima ispitanika iz reda kosovskih Srba i pripadnika drugih etničkih grupa na Kosovu nisu primećene statistički značajne razlike između uznemirenosti i pridruživanja javnim protestima zbog političke situacije u zemlji. Takvi rezultati ukazuju da spremnost na učestvovanje u javnim protestima nema uticaja na osećaj uznemirenosti među pripadnicima tih grupa ispitanika.

Slični rezultati su primećeni i kod analize spremnosti na pridruživanje javnim protestima zbog stanja privrede i uznemirenosti i u pogledu etničke pripadnosti ispitanika. Rezultati ukazuju na to da su kosovski Albanci koji su izrazili spremnost da se pridruže javnim protestima zbog stanja privrede pokazali veći nivo uznemirenosti ($M=2,65$) u odnosu na one koji su izjavili da nisu spremni da se pridruže javnim protestima ($M=2,4$) ($t(2184)= 4.965$ $p<0.05$). Pored toga, ova analiza se nije pokazala statistički značajanom na primeru kosovskih Srba i pripadnika drugih manjina što ukazuje da njihova spremnost da se pridruže protestima nije povezana sa uznemirenosti.

Primećuje se statistički značajna negativna slaba povezanost između uznemirenosti tokom dana i građanskog angažmana. Naime, ovime se pokazuje da viši nivo uznemirenosti označava niži nivo učešća u političkom i građanskom angažovanju ($r=-0,046$, $p<0.022$). Podela podataka po etničkoj pripadnosti ispitanika pokazuje značajnu povezanost samo kod ispitanika iz reda kosovskih Albanaca ($r=0.052$, $p<0.001$), kao i da ona nije statistički značajna kod pripadnika ostalih etničkih grupa.

Malo jača negativna povezanost je primećena između uznemirenosti i Indeksa privrednog poverenja ($r=-0,232$, $p<0.001$). Takvi rezultati ukazuju na to da slab nivo poverenja u privredne procese na Kosovu označava više nivoe uznemirenosti. Statistički značajna povezanost je primećena kod pripadnika svih etničkih grupa (kosovski Albanci: $r=-.226$, $p<0.01$; kosovski Srbi $r=-.284$, $p<0.05$; ostali: $r=-.291$, $p<0.04$). Slično tome, postoji značajna negativna povezanost između uznemirenosti i Indeksa učešća $r=-.180$, $p<0.001$ (kosovski Albanci: $r=-.107$, $p<0.001$; kosovski Srbi $r=-.469$, $p<0.001$; ostali: $r=-.278$, $p<0.067$). $r=-.278$, $p<.067$.

Rezultati ankete takođe pokazuju statistički značajne razlike među onih koji planiraju da migriraju i onih koji se osećaju uznemireno tokom dana. Skoro 59 % onih koji planiraju da migriraju izjavljuju da se osećaju uznemireno „obično“ ili „skoro uvek“ u poređenju sa 52 % onih koji nemaju planove da migriraju (Ta-

bela 5.1). Osim toga, ako posmatramo rezultate u smislu uznemirenosti i diskriminacije, primetićemo da se ispitanici koji su izjavili da se osećaju uznemireno „obično“ ili „skoro uvek“ (tokom dana) osećaju diskriminisano (tokom poslednjih šest meseci) mnogo više u odnosu na one koji su izjavili da se „ponekad“ ili „uglavnom ne“ osećaju uznemireno (v. Tabelu 5.1).

Međuetnički odnosi i uznemirenost

Rezultati najnovije ankete „Pulsa javnosti“ pokazuju da 70 % stanovnika Kosova, bez obzira na etničku pripadnost, nisu ostvarivali kontakte sa pripadnicima drugih etničkih grupa u protekla tri meseca. Rezultati ankete javnog mnjenja takođe ukazuju da postoje statistički značajne razlike između onih koji se osećaju uznemireno i njihovog ostvarivanja kontakata sa pripadnicima drugih etničkih grupa.

Štaviše, veći procenat onih koji nisu ostvarivali kontakte sa pripadnicima drugih etničkih grupa se oseća uznemireno (58 %) u odnosu na one koji jesu ostvarivali takve kontakte (41 %) u poslednja tri meseca (v. Tabelu 5.1). Rezultati ankete u pogledu stavova prema pripadnicima drugih etničkih grupa i zabrinutosti tokom dana su predstavljeni u Tabeli 5.2. Kao što se može primetiti, ispitanici koji se osećaju uznemireno „obično“ i „skoro uvek“ iskazuju pozitivniji stav prema pripadnicima suprotnog pola, Albancima, osobama sa invaliditetom, ljudima različite religije i međunarodnim radnicima na Kosovu nego oni koji se osećaju uznemireno „ponekad“ ili „uglavnom ne“.

Pored toga, analiza rezultata po t-testu pokazuje da su razlike između ove dve grupe statistički značajne (v. Tabelu 5.2). Pored toga, nisu primećeni statistički značajni rezultati kod ispitanika koji se osećaju uznemireno „skoro uvek“ i „obično“ i onih koji se „ponekad“ i „uglavnom ne“ osećaju uznemireno u smislu njihovih stavova prema Srbima, pripadnicima zajednice Roma, Aškalija i Egipćana, Turcima, Bosancima i Gorancima. Većina ispitanika je iskazala stavove koji se kreću između neutralnih i negativnih prema pripadnicima ovih grupa.

⁷T-test je nezavisni test uzoraka kojim se vrednuje da li su prosečni rezultati dve nezavisne grupe statistički različite jedni od drugih.

Tabela 5.2. Prosečni rezultati analize stavova prema pripadnicima drugih etničkih grupa i zabrinutost tokom dana

** p<.001	Nikada, uglavnom ne i ponekad	Obično i skoro uvek
Pripadnici suprotnog pola**	3.77	3.87
Albanci **	3.76	3.92
Srbi	1.97	1.97
Romi, Aškalije i Egipćani	2.46	2.5
Turci	2.86	2.87
Bosanci i Goranci	2.71	2.77
Osobe sa invaliditetom**	3.7	3.82
Pripadnici drugačije religije**	3.19	3.34
Međunarodni radnici ** na Kosovu	2.9	3.11
Homoseksualci**	1.3	1.46

Faktori vezani za uzinemirenost

Istraživanja pokazuju da postoji jaka veza između mentalnog zdravlja i društveno-privrednih uslova. Pored toga, Molarius i ostali (2010. god.) ukazuju da siromaštvo, nezaposlenost, neprekidna uzinemirenost, društveni odnosi i kritični događaji u životu imaju negativan uticaj na blagostanje pojedinca.

Kako bi se shvatili faktori kojima bi se mogla predviditi uzinemirenost kod stanovnika Kosova, obavljena je binarno logistička regresiona analiza. To je analiza podataka koji se odnose na uzinemirenost tokom dana u poređenju sa nivoom ličnog dohodka, Indeksa učešća, zadovoljstva Indeksom obrazovanja, Indeksa privrednog poverenja, zadovoljstva političkom situacijom, zadovoljstva stanjem privrede u državi, ostvarivanjem kontakata sa pripadnicima drugih etničkih grupa, starosne dobi i spremnosti na protestovanje zbog političkog i privrednog pravca države.

Rezultati binarne logističke regresione analize pokazuju povezanost između uzinemirenosti i određenih društveno-privrednih faktora. Naime, osećaj uzinemirenosti tokom celog dana je povezan sa zadovoljstvom stanjem privrede u državi, ostvarivanjem kontakata sa pripadnicima drugih etničkih grupa, spremnosti na protestovanje zbog političke situacije i zadovoljstva Indeksom obrazovanja (v. Tabelu 5.3).

Tabela 5.3 - Binomna regresija i društveno-privredni faktori

	Sig.	Exp(B)
Lični dohodak	.678	1.000
Indeks učešća	.000	.248
Zadovoljstvo Indeksom obrazovanja	.030	.801
Indeks privrednog poverenja	.061	.807
Zadovoljstvo političkom situacijom	.976	1.003
Zadovoljstvo stanjem privrede	.006	1.321
Ostvarivanje kontakata sa pripadnicima drugih etničkih grupa	.022	1.007
Starosna dob	.084	1.009
Spremnost na pridruživanje protestima zbog političkog pravca države	.017	.549
Spremnost na pridruživanje protestima zbog stanja privrede u državi	.599	1.146

Sažetak

Ukupno gledano, u ovom poglavlju su predstavljeni vredni rezultati ankete koji se odnose na mentalno zdravlje stanovništva Kosova u odnosu na političko i društveno-privredno stanje u zemlji. Rezultati ankete pokazuju da se više od polovine ispitanika oseća uzinemireno „skoro uvek“ ili „obično“ tokom dana. Ovakvi rezultati predstavljaju ogroman izvor zabrinutosti ukoliko uzmememo u obzir da neprestana uzinemirenost i stres čine ljude podložnijim na fizičke i zdravstvene probleme među koje ubrajamamo: povećani krvni pritisak, pojavu dijabetesa, pojavu povećanog rizika od srčanog udara, depresije i agresivnost.

Osim toga, rezultati su pokazali da oni koji se osećaju uzinemireno „uvek“ ili „skoro uvek“ izjavljuju da imaju planove da migriraju, da su spremni da se pridruže javnim protestima zbog stanja privrede odn. političke situacije u državi i da se osećaju diskriminirano. Ove činjenice kreatorima politike treba da ukažu na potrebu da se pozabave pitanjima društvenih determinanti mentalnog zdravlja pre nego što uzrokuju više problema. Još jedan zanimljiv podatak koji proizilazi iz rezultata ankete je da oni koji se osećaju uzinemireno „skoro uvek“ i „uvek“ iskazuju pozitivniji stav prema pripadnicima suprotnog pola, osobama sa invaliditetom, ljudima različite religije i međunarodnim radnicima na Kosovu.

Konačno, rezultati studije nam pružaju snažne dokaze da dobro mentalno zdravlje uključuje zadovoljstvo stanjem privrede, dobar odnos sa pripadnicima drugih etničkih grupa, spremnost na učestvovanje u javnim i građanskim angažmanima i poverenje u privredni pravac države.

Reference od Petog Poglavlje:

Ferrie, J.E., Shipley, M. J., Stansfield A. & Marmot, M.G. (2002. god.). Hronična poslovna bezbednost i činak promena u poslovnoj bezbednosti na zdravlje, lakša psihijatrijska obolenja, fiziološke mere i zdravstveno ponašanja kod britanskih državnih službenika: studija Whitehall II.J. Epidemiol. Zdravlje zajednice, 56, 450-4.

Hudson, Ch. G. (2005. god.). Društveno-privredni status i duševne bolesti: test hipoteze o društvenoj uzročnosti i izboru. Američki žurnal ortopsihijatrije, 75 (1), 3-18. DOI: 10,1037/0002-9432.75.1.3

Korkeila, J., Lehtinen, V., Bilj, R., Daglard, S. A., Kosvess, V., Morgan A. & Salize, J.H. (2003. god.) Uspostavljanje niza pokazatelja mentalnog zdravlja Evrope. Skandinavijski žurnal javnog zdravlja, 31, 415-9.

Molarius, A., Berglund, K., Eriksson, Ch., Eriksson, H., Linden- Bostrom, M., Nordstrom, E., Persson, C., Sahlqvist, L., Starrin, B. & Ydreborg, B. (2009. god.) Simptomi mentalnog zdravlja u odnosu na društveno-privredne uslove i faktore stila života: studija zasnovana na ispitivanju stanovništva u Švedskoj. BMC javno zdravlje, 9, 302. Doi:10,1186 / 1471-2458-9-302

Svetska zdravstvena organizacija (2003. god.). Društvene determinante zdravlja. Čvrste činjenice. Svetska zdravstvena organizacija. Evropa. Drugo izdanje.

Metodologija petog izveštaja projekta „Puls javnosti“

Rezultati koji su predstavljeni u ovom izveštaju su zasnovani na rezultatima ankete javnog mnjenja koja je načinjena uzorkom od 1290 ispitanika, građana Kosova starijih od 18 godina, oba pola iz svih opština i regiona na Kosovu, iz ruralnog i urbanog područja. Uzorak je uključivao 830 kosovskih Albanaca, 230 kosovskih Srba i 230 nesrpskih manjina na Kosovu (tj. Turaka, Bošnjaka, Goranaca, Roma, Aškalija i Egipćana). U odabiru uzorka je korišćena višestepena metoda slučajnjog uzorka. Anketa je sprovedena od strane preduzeća „Encompass“ (Priština) krajem oktobra 2012. godine.

Napomena za težinski faktor zbroja

Istraživanja javnog mnjenja koje obavlja tim „Puls javnosti“, pondira procente zastupljenosti manjina kako bi se podaci rasčlanili po etničkoj pripadnosti, međutim, kada trebamo da izračunamo konačne cifre, moramo da uporedimo naše podatke sa stvarnim podacima o stanovništvu.

U našim anketama od 2002. godine smo koristili sledeće procente za ukupno zbrajanje podataka na nivou Kosova:

- kosovski Albanci: 88 % ,
- kosovski Srbi: 6 %,
- osali (Bošnjaci, Turci, Goranci i pripadnici zajednice Roma, Aškalija i Egipćana): 6 %.

Međutim, prema podacima iz registracije stanovništva i zvaničnih rezultata Agencije za statistiku, etnički sastav stanovništva je sledeći:

Etnička pripadnost	Broj stanovništva	Procenat
Kosovski Albanci	1,616,869	92.93
Kosovski Srbi	25,532	1.47
Kosovski Turci	18,738	1.08
Kosovski Bosanci	27,533	1.58
Romi	8,824	0.51
Aškalije	15,436	0.89
Egipćani	11,524	0.66
Gorani	10,265	0.59
Ostali	2,352	0.14
Ukupno	1,739,825	100.00

Praćenjem gorenavedenih osnovnih podataka o stanovništvu, vrednosti u našim anketama su pondirane da iznose sledeće:

- 93 % Albanci,
- 2 % Srbi,
- 5 % ostali.

S obzirom da kosovski Srbi u severnim delovima Kosova nisu učestvovali u popisu stanovništva, kao i da važi mišljenje da je stopa učešća kosovskih Srba u ostalim delovima Kosova niža, procenili smo da bi trebalo da dodamo još 40.000 kosovskih Srba čime postiženo broj od 65.532 Srba na Kosovu. Ovime je takođe povećan i ukupan broj stanovnika Kosova na 1.779.825.

Kada uzmemu u obzir ove izmene, ponderisanje podataka za potrebe naše ankete je urađeno na sledeći način:

- 92 % kosovskih Albanaca,
- 4 % kosovskih Srba,
- 4 % ostalih (Bošnjaci, Turci, Goranci i pripadnici zajednice Roma, Aškalija i Egipćana).

Dodatak 1.

Obračun indeksa

Indeks demokratizacije je kombinovani prosečni izračunat na osnovu procene ispitanika o tome koliko se slažu ili ne slažu u pogledu razvoja sledećih procesa na Kosovu: slobodni i pošteni izbori, praćenje radnog učinka vlade od strane Parlamenta, nezavisnog pravosudnog sistema, slobode izražavanja i medija, postojanja organizacija građanskog društva koje preuzimaju ulogu „psa čuvara“ na Kosovu, postojanje državne vlade koja je zasnovana na prioritetima građana, ljudskih prava koja se temelje na Ustavu i zakonima i da li lokalne vlasti rade u skladu sa prioritetima građana. Indeks je neprekidna veličina koja se kreće od 3 (maksimalna) što znači da su se svi učesnici u potpunosti složili da je demokratizacija na dobrom putu, do 0 (minimum) što znači da se učesnici ne slažu da je demokratizacija na pravom putu.

Indeks učešća je kombinovani prosečni izračunat na osnovu samoinicijativnog učešća javnosti u različitim javnim aktivnostima u

poslednjih šest meseci. Konkretno, ispitanici se izjašnjavaju o tome da li su učestvovali na aktivan ili pasivan način u: javnim raspravama, građanskim inicijativama, projektima sprovedenim od strane centralne ili lokalne vlasti, aktivnostima nevladinih organizacija i političkih stranaka. Indeks je neprekidna veličina koja se kreće od 0 (minimalna) do 3 (maksimalna) kojima se meri nivo učešća ljudi u političkom i društvenom životu na Kosovu. Indeks učešća sa vrednosti 0 znači da nijedan od građana nije učestvovao u bilo kojoj od navedenih aktivnosti, a indeks učešća 3 znači da postoji puno učešće javnosti u svim aktivnostima.

Indeks privrednog poverenja je kombinovani prosečni, izračunat na osnovu procena ispitanika o povoljnosti ili nepovoljnosti ekonomskih prilika koje preovladavaju na Kosovu. Konkretno, ispitanici procenjuju sledeće uslove: očekivanja u pogledu ukupnih primanja porodice i uslova za zapošljavanje u narednih šest meseci, ocena tekućih poslovanja i uslova za zapošljavanje. Vrednosti se kreću od 0 (minimalna) do 3 (maksimalna) gde opseg između 0 do 1,5 pokazuje nepovoljnu procenu stanja privrede, vrednosti između 1,5 i 3 označavaju uglavnom povoljne procene stanja privrede.

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE
NGA POPULLI AMERIKAN
OD AMERIČKOG NARODA

